

Jānis Akuraters

APTUMŠOŠANĀS

Misterija piecos cēlienos ar prologu.

DARBOJAS.

Kristus } dažados tēlos.
Lucifers }

Valsts kanclers.

Keizars.

Aviators.

Liesma — revolucionars.

Kareivis ar sarkanu apsēju.

Diktators.

Dzejnieks Plinijs.

Sanitars. — Gaismas un tumsas gari.

Valsts angstakie ieredņi, ģeneraļi, diplomati, virsnieki, kareivji,
strādnieki, sievietes, bērni, sanitari, zemnieki, apbedītāji, matroži,
bēgļi, tauta lielos ļaužu pūļos.

Tagadejais laiks.

Prologs.

Peklē.

Lucifers tumšo spēku vidū. Man sāj acis. Savada gaisma nāk no zemes. Viņi to sauc par Daiļumu. Mans gars dreb. Ko tas nozīmē? Bailes mani moca un nemiers.

1. satans. Tas ir kaut kas, kas smacē mūsu elpu. Tas ir spožums, kurā mēs nevaram darboties.

2. satans. Un arvien lielaka vientulība. Arvien mazāk ieguvumu! Viņi skrien kā mušas ap lampu, ap šo Daiļumu.

Lucifers pirdzīgi. Lai apdedzinātu savus spārnus. Kāds riebigis lukturis tas ir!

3. satans. Bet mūsu tīkli paliek tukši. Mēs barojamies tikai no vecu ieguvumu kauliem un labām atmiņām.

Nopūtas, vaidi.

4. satans. Mēs nevaram vairs parādīties virs zemes. Mūs pazīst visos veidos un novēršas no mums. Ne bērni vairs mums netic. Riebigais lukturis!

1. satans. Kamēr viņi skatījās uz svētbildem un klausījās mūku dziesmās, mums bija labi. Tagad viņi rada sev dievus mākslas tēlos un viņu dziesmas ir tikai par sauli. Viņi paliek dievīgi.

2. satans. Vēl daži gadu desmiti un mums jāmirst. Tuvojas miera un gaismas valsts.

Vaidi, nopūtas.

Lucifers. Tas nedrīkst būt! Varu! Varu! Mēs esam līdzīgi spēkā un godībā tur ar tiem augšā. Strādājiet! Cīnieties!

4. satans. Ar ko lai mēs cīnāmies pret to riebigo lukturi? Viņš nav redzams — ir tikai viņa

gaisma, ko tie sauc par Daiļumu. Gaismu nevar sažņaupt dūrē.

Lucifers. Vaj tad nevienam nav gudribas vairs? Kur ir jūsu satanu izdomatajs un viltīgais gars? Strādajiet!

5. satans. Man reibst prāti Daiļuma gaismā. Viņiem pat grēks ir kļuvis par daiļumu. Grēks ir sācis mirdzet kā gaisma.

Lucifers. Mans mūžs iet uz galu. Un valdnieks mūsu valstībā paliks tas, kas viņus tur nogriezīs no Daiļuma. Kas viņus padarīs par dzīvniekiem. Kas viņus iznīcinās! Kurš to var?

Klusums, nopūtas.

Lucifers. Neviens... Izsmieklis! Izsmieklis mums visiem. Mēs ejam bojā no truluma.

1. satans. Viss ir darīts un viņi visu saprot, kas nāk no mums.

Lucifers. Lietojiet maskas, lietojiet melus, lietojiet jaunas spēles. Runajiet ideālu vārdā!

2. satans. Visas maskas ir izlietotas.

Lucifers nicinašanā. Jūs esiet stulbi! Lietojiet Viņa vārdu. Runajiet Daiļuma valodā. Ņeriet viņus ar gaismas spoguļiem, ka cīruļus! Pieņemiet paša Dieva masku!

Visi iekliedzas. O! Kas ta par domu!

Lucifers. Ja. Karnevalā jaunekļi krīt vecu mauku rokās, kad tās ir par Dianam pārgērbtas. Taisim karnevalu un spēlesim ka ercengeļi šo bērnu priekšā.

Visi. O! Slava Meistaram! Evoe Luciferi!

Lucifers. Sarīkosim pēdejo karnevalu. Es uzņemos maršala lomu. Esiet galanti līdz galam! Un runajiet tikai visburvigakos vārdus. Uzklusiet.

Visi noslēpumaini ap Luciferu. Šos vārdus!.. Mēs klausamies, Meistar.

Lucifers noslēpumaini, čukstoši visiem ausīs. Tēvze-

mes mīlestības vārdā! Brīvības vārdā! Cilvecības vārdā! Brālības vārdā! Kristus vārdā!

Visi iekliedzas negantā priekā un smeļ. He, he, Ho, hol O! O! Tas ir lieliski! Tas ir jautri! Smejas locidamies un priecadamies.

Lucifers. Prom! Ielūdziet visas tautas. Piesmaržojiet atmosferu. Gādajiet par labu muziku. Stāviet man klāt. Un galvenais — labas maskas. Šī Dieva skaistule vēl ir diezgan naīva. Esiet labi kavalieri! Prom! Pirmais cēliens ir klāt!

Karsti smieklī tukstoš noskapās.

Priekšgars.

Pirmais cēliens.

Keizara pils zāle. Dībenā liels balkons ar atvēramām durvīm uz laukuma pusi. Tumšsarkanas un zeltotas mēbeles. Kolonnas un sulaiņi sastingumā.

Galma padome salasas uz apspriedi.

Generāls ienāk ar ministri. Ja. Tautas gods ir apvainots. Liela un dižena nacija nedrīkst ciest pazemošanu. Mums jāprasa gandarijums.

Ministrs. Ļaujiet strādāt aukstām asinīm un prātam. No pārsteigšanās var būt ļaunas sekas.

Noiet dībenā sarunadamies.

Diplomāts ar galma padomnieku ienāk. Tādā gadījumā visu izšķir noteikta uzstāšanās un labi sastādīta nota. Es esmu pārliecināts, ka viņi piekāpsies. Mēs, diplomāti, esam pasaules regulētāji un drošības ķīla.

Galma padomnieks. Bet atzīstaties, ka tauta jau to zina un gaida mūsu rīcību. Bez tam majestate... Noiet pie malas sarunadamies.

Admirālis un adjutants ienāk. Mūsu flotes tehnika un stāvoklis ir spīdoši. Mūs zemūdens laivas peld ka tritoni. Bet viss tas var sarūset ja nav darba.

Adjutants. Jūs esiet īsts patriots! Tāds spozums prasa cienību no visas pasules. Noiet pie malas sarunādamies.

Sirms valsts vīrs un princis ienāk sarunādamies. Augstība, es ļoti cienu jūsu patriotismu. Bet tautas un valstis ir tapat ka cilvēki sabiedrībā: kad tie ir kultureli un pieklājīgi, tie nav nekad rupji.

Princis. Bet neviens nedrīkst savu godu niecināt. Tad runā zobens un lepnums. Noiet sarunādamies. Ienāk sarunādamies pa diviem trim vēl daži valsts padomes locekļi. Nemiers, žesti.

Galma maršals. Viņa majestāte ķeizars!

Visi nostājas cienīgās pozās un vērš skatus uz ieeju.

Ķeizars ar pavadoņiem ienākdams. Mani kungi, stāsimies pie darba. Mums ir jataisa šodien izšķirošs lēmums. Viņš un visi priekšējie nosēstas pie galda. Bet kur ir valsts kanclers? Es viņu neredzu!

Sačukstešanās, uztraukums.

Valsts kanclers iesirms bet veikls un kustīgs ienāk ar portfeli ka šūpodamies ar grāciju un lepnumu. Majestāte, es nāku taisni tad, kad jūs mani sauciet! Palokas pret ķeizaru un citiem un nostājas galda galā.

Ķeizars lejūsmots. Bet mūsu kanclers šodien ir tīkams. Modrs un svinīgs.

Valsts kanclers. Valsts un tautas gods un laime mani dara modru un jaunu, majestāte! Un mani piedzīvojumi. Palokas ar sevišķu vieglumu un grāciju.

Ķeizars. Mani kungi! Jums zināms mazs, bet aizskarošs apvainojums ko mums parādījusi sveša valsts. Mēs visi esam aizķerti līdz sirds dziļumam un prasiim gandarījumu. Es esmu jūs aicinājis, lai izšķirtu neatliekamo jautājumu mūsu un tautas vārdā. Es gribu dzirdēt jūsu domas.

Ministrs. Majestāte! Vainīgiem vajaga pazemoties te mūsu priekšā un nolūgties. Uz to mēs varam tos piespiest, jo mēs esam vareni...

Generalis steidzīgi. Lai uz to viņus piespiestu mums ir ieroči!

Diplomats. Es neredzu neka ārkārtīga. Ļaujiet tikai mums rīkoties. Mēs nosūtīsim notu ar piedraudejumu... Viņi atbildēs ar cienību. Mēs paliksim nelokami un piebildīsim jaunus argumentus. Viņi sāks piekāpties. Mēs prasīsim gandarījumu... Viņi ievadīs sarunas. Mēs, mēs...

Admirals. Tas ir par daudz garlaicīgi. Mums vajaga liesmot ka zibeņam. Tikai tas atstāj iespaidu. Mums vajaga demonstrēt. Ieročiem vajaga pazibēt. Majestate, mēs esam pilnīgi gatavi!

Galma padomnieks. Bet ne par strauju. Varetu celties sarežģījumi.

Princis. Armija ir gatava liet savas asinis tēvijas labā. Es runāju ka virsnieks armijas vārdā.

Keizars. Vaj tas nozīmē karu? Man ir jāgādā arī par tautas labklājību un mieru!

Valsts kanclers *pozā.* Majestate. Šai brīdī uz mums runā augstaki spēki, ne tikai tauta un valsts. Visaugstakais ir uzlicis mums pienākumus nacijas godu vairojot un Viņa gaismu aizstāvēt. Mūsu kultūra, mūsu gars! Mūsu nākotne!

Vairakas balsis. Pareizi! Tas ņemams vērā!

Keizars. Saprotams. Augstaku mērķu dēļ mēs esam gatavi. Es jums pateicos par atgādinājumu.

Vecais padomnieks. Majestate, es esmu dzīvojis ilgu gadu un zinu, ka vislabākais priekš valsts un tautas ir miers. Tikai miers sekmē augstakus mērķus. Dariet ta, ka tautai ir miers.

Valsts kanclers. Kad asinis nostāj dzīslās, tad ir miers. Ta runā tas, kas atteicies no dzīves. Bet miers nedrīkst tikt samaksāts par dārgu. Si vis pacem, para bellum! Ta teica Cezars, ta Napoleons. Viņi bija Dieva godības pilni un izredzēti. Un tikai cīņā ir ieguvums, ne trūdešanā. Vissaprotamākā diplomatiskā nota ir mutiska — ar lielgabala muti.

Generalis karsti. Es saucu slavu jūsu vārdiem, kanclera kungs! Zobens ir tas, kas pārveido pasauli.

Vecais padomnieks. Jūs runājat skaisti. Bet sargaties izvilkēt zobenu un atraisīt asinis. Es esmu dzīvojis diezgan ilgi un esmu redzejis karu. Karš, majestāte, ir elles izvērsums zemes virsū. Uzmanība. Redziet, šīs mierīgās ielas un ļaudis. Rūpnieki, amatnieki un strādnieki kā smēdēs un darbnīcās. Mašīnu rati iet kārtīgi. Druvas zied un briest. Zemkopis iet aiz sava arkla un visi ir paēduši un visur ir pilnība un laime... Kuģi peld pa jūram un plivina viens otram ar karogiem. Tas ir miers, majestāte. Bet atraisot asinis mēs vadam ļaunus garus, kuri iedegas nebeidzamā ļaunumā.

Keizars domā. Ja, arī tev, mans draugs, ir taisnība.

Ministrs. Mēs negribam to postīt. Mēs gribam tikai gandarījumu. To prasa mūsu tautas gods.

Diplomats. Ļaujiet tikai mums laiku un mēs visu nokārtosim. Tas ir diplomātijas darbs. Tas nav pirmo reizi...

Valsts kanclers. Un nebūs pēdejo, jūs gribiet teikt. Bet es gribētu un, domāju, tauta arī, lai tas būtu pēdejo reizi. Var spēlēties ar citiem, ne ar mums. Var apvainot zemnieku, ne monarhu. Mūsu tauta ir valdnieciska tauta.

Vecais padomnieks. Tauta ir tumšu spēku pilna un nesaprātīga. Viņa padodas saviem ļauniem instinktiem. Vajaga gara un skaidra skata, kas viņu vada un savalda.

Valsts kanclers uzbudināts. Es dzirdu par mūsu tautu vārdus, kuģi tai nenākas. Arī es esmu tautas priekšstāvis un prasu, lai tiek aizstāvēta viņas cieņa. Mūsu tautas un valsts vārds skan pār zemi, majestāte, ka viscienījamākais. Viņai ir vara, gudrība, bagātība, kultūra. Un ja nu par tādu tautu un valsti kāds grib smieties, ka tas noticis no mūsu

niecīgā kaimiņā — tad — mani kungi?! Lepnu žestu met gaisā.

Balsis. O! Ja, ja! Tas ir ļoti no svara.

Ķeizars. Kanclera kungs, jūs šodien esiet pilns jaunības un spēka. Tas ir teicami.

Valsts kanclers. Es jūtu vēl ko vairāk neka spēju izteikt, majestate. Mani kungi, vaj jūs ne-jūtiat, ka mūsu tauta ir no likteņa un augstakas varas apzieģeleta ar lielu uzdevumu pasaulē. Vaj mūsu gars nav tas, kam vajaga apaugļot pasauli kā ziedošam kokam ar saviem putekļiem? To es sa-jūtu. Mans lepnums nosarkst no katra šķēršļa, kas tiek likts mums ceļā. Mani kungi... es jūtu lielaku pienākumu mūsu tautai un valdniekam. Esiet droši!

Ķeizars. Tas ir savadi ko jūs runājat. Sevišķs liels uzdevums priekš pasaules? Ja, ta ir laba doma.

Generalis. Tas ir tas, ko es domāju sen jau.

Valsts kanclers. Mūsu stunda ir klāt! Jauni laiki un lieli ieguvumi, tikai lielas cīņas nāk. Pasaule sarūs mūžīgā mierā un sāk trūdet. Ir jānāk lielai vētraī, kas nokrata sapuvušus augļus, kas per kūtrās tautas. Es jūtu, ka tāda debess vētra esam mēs. Šis notikums tikai sakustina mūsu okeanu. Labaka brīža mēs vairs nesagaidisim. Es to zīnu. Sauciet karu, celiet karogus, iesim kā svaiga straume pār pasauli. Plūdināsim mūsu tautas varenos pulkus. Kā kausētu čugunu! Un tas izliesies lielā spēka pieminekļī. Dieva izredzētie — uz priekšu!

Visi sastingst no brīnumiem un skatas uz kancleri, kuŗš zvēro ar acīm galda galā.

Admirals pietrūkstas. Karu! karu! Mums vajaga piepildīt mūsu uzdevumu!

Ķeizars. Man ir prieks par jūsu visu uzticību un drosmi. Kanclera doma ir laba. Bet kā to izvest. Karš — tas ir pēdejaī un stiprakāī tautas un valsts vārds.

Vecāī padomnieks. Majestate, sargaties no

kaŗa! Kas ir kaŗš? Ugunsgrēks, kuŗu tikai ar asinim var dzēst. Ak vai — es to zinu... Nemiers uzbruks mūsu pilsētām un ciemiem. Skaistakie un stiprakie pametīs arķlu un darbnicas un stāvēs kaŗa laukā. Un nomirs asinīs vārtidamies. Kapsētas būs ik ceļu krustā, lielakas kā sādžas. Es esmu redzejis kaŗu — sargaties no ta! Likumi pazaudēs savu spēku, vara būs likums. Ļaudis kļūs par zvēriem. Namī tiks sagrauti, lauki nopostiti. Nodevība un nešķīstība valdīs mūsu namos. Tad nāks bads un aiz bada mēris un nāve. Nesauciet visbriesmigako vārdā!

Valsts kanclers. Paklausoties jūsu vārdos mēs drīz būsīm vergi. Jau tagad mums izsaka nicinašanu. Bet mūsu lielais uzdevums paliks neizvests. Un mēs būsīm atbildīgi Dieva priekšā. Pasaulei vajaga būt mūsu rīcībā, lai mēs piepildām mūsu tautas varenos sapņus. Kaŗš ir tikai mazs ļaunums. Kaŗš ir tikai liels līdzeklis mūsu mērķiem. Un es saucu: turesim dārgu mūsu lielo uzdevumu! Un Dievs būs ar mums.

Generalis. Mūsu armijā visi ir gatavi nolikt savas galvas valdnieka un tēvu zemes labā. Armija deg uz cīņu!

Adjutants strauji. Mūsu rokas un sirdis pieder monarcham!

Ķeizars domigs. Man ir jāpilda Dieva prāts pret tautu. Tadēļ pārdomasim līdz rītam. Pārsteigšanās varetu būt par ļaunu.

Vecais padomnieks. Pareizi, majestate, pārdomasim. Šī stunda ir pilna atbildības.

Diplomats. Ļaujiet tikai mums iesniegt notu...

Valsts kanclers. O! Es redzu, ka neesmu savā vietā. Bet es brīdinu jūs visus, kungi. Rītā var būt par vēlu. Majestate, Dievs pats grib, lai mēs viņa gudribu un spēku ar mūsu tautu nesam pasaulē. Mūsu vecais Dievs ir dzīvs un varens.

Tēvzemes mīlestība ir svēta un ja to piepildam, tad piepildam Visvarenā gribu. Vaj jūs neka nejūtat? Jūs esat vienīgais lielais imperators. Jums ir viss atļauts. Pār jums guļ Dieva gars.

Keizars. Ja, es to sajūtu sen, bet nevarēju izteikt. Jūs atradat valodu priekš manis.

Valsts kanclers. Mums ir jaizdara kāds liels darbs. Jūs, kungi, visi variet būt palīdzīgi. Tas būs lielisks uzvedums — pardon — Dievam par godu un tēvijai par slavu! Majestate! Tautas ir lai viņas izlietotu kā kalpus mūsu pieminēkļu būvei. Ir laiks! Galvas pilsētas kritīs pie jūsu kājam kā ubadzes. Ļaudis jūs apsveiks ar lauriem un valdnieku kroņiem. Valdnieki vilks jūsu ratus triumfā. Visi pasaules lielgabali dūks milzīgā korī mūsu slavu. Bet neizpildīt savu misiju ir uzņemties atbildību par visu tautu. Valdiet tadēļ ar spēku, imperator!

Saceļas pozā.

Admirals. Lai dzīvo lielais imperators!

Visi piekritot. Tauta ies jums līdzī! Slava! Slava!

Generals. Lielgabali ir lieti uzvarai ne rūsai!

Valsts kanclers ironiski. Vēl drusku uzmanības, mani kungi, un es būšu galā... Majestate, es sevi nododu jūsu rīcībā, ja jūs gribat izvest pasauli uz jauna ceļa.

Keizars paceļas sajūsmā. Es ticu, es ticu! Es jūs pazīnu maz, tagad es zinu, ka jūs esiet liels gars. Es jūtu, ka man ir liela misija un laiks to iesākt. Mūsu griba ir Dieva griba. Es gribu pacelt karogu! Kustība.

Vecais padomnieks. Ak majestate, uzklau-sat mani!

Valsts kanclers neļauj runāt. Vecai gudrībai ir nelaba smaka un kaut ta būtu arī dievišķīga. Es runāju te visas valsts vārdā, to pazīstu. Mūsu vara nav pārspējama. Sen mēs esam sapņojuši par pasaules pārvaldišanu, tagad laiks ir to saņemt. Mēs

spiedisim savus pirkstus uz gadu simteņiem, kā uz mīkstu vasku saka mūsu lielais filozofs. Kas grib vēl būt glēvs un savas tautas necienīgs? Es ne! Ja jūs šai brīdī atsakāties, tad es nolieku atbildību un manus pienākumus! Uzkata visus bargi.

Keizars. Es redzu, ka mums ir pienākums ņemt ieročus, lai piepildītu lielo Dieva uzdevumu. Šodien savada gaisma mani apgaismoja. Mēs esam izredzētie un visiem ir tikai jādreb mūsu priekšā. Tad tautas un Dieva vārdā!..

Vecais padomnieks. Ja, tad prasiet tautai, ko ta saka.

Valsts kanclers. Ak, kas ir tauta! Mēsli, kuņi sagatavo augļu vietu pārcilvekiem!

Daži. Ja, prasisim tautai. Ar tautu ir visdrošāk.

Valsts kanclers. Labi, lai izšķir tauta, valdnieks to ir jau nolēmis. Bet tautas balss ir Dieva balss. Rāda uz laukumu. Tur viņa stāv un gaida mūsu vārdus. Nāciet, majestāte, tautai vajaga jūs redzēt un teikt visu, ko ta grib.

Dodas uz balkonu, visi pieceļas un dodas tam līdz. Sulaiņi plaši atver durvis. Varens gaviļu sauciens pārplūšina pili, kad uz balkona iziet keizars un kanclers. Redzami karogi, dzirdami sveiciens un kļēdzieni par godu keizaram.

Valsts kanclers lepnā pozā, uz balkona. Varens valsts pilsoņi! Jūs ziniet nāvīgo apvainojumu, kas mums dots no svešas tautas. Mūs grib padarīt par vergiem. Vaj jūs variet ciest un panest šo kaunu cilveces priekšā mierīgi un padevīgi? Te ir mūsu valdnieks no Dieva izredzētais, kas ir apsmiets mums līdz. Mēs to nevaram pieļaut!

Milzīga pūļa protesta sauciens. Nost ar viņiem! Nost! Lai dzīvo mūsu brīvība! Lai dzīvo keizars!

Valsts kanclers. Visa pasaule skatas uz mums. Mūsu bērni skatas uz mums, viņi grib būt brīvi un vareni, kā mēs. Vaj jūs esat gatavi ņemt ieročus rokās ja to prasa keizars?

Starpsaucieni pārkliedz viņu un ilgi turpinas. Mēs sveicam ķeizaru! Lai dzīvo! Lai dzīvo! Urā—ā!

Valsts kanclers dziļi palokas ķeizara priekšā un lūdz to uz balkona. Runajiet tagad uz viņiem majestāte.

Ķeizars iziet sapemts ar dunošām ovacijām. Puķes tiek mestas uz balkona. Mana uzticamā un varenā tauta! Dievs mums ir uzlicis lielu uzdevumu, valdit par pasauli. Viņš ir izredzejis mūs par savas gribas rīku. Vaj jūs esiet gatavi iet man līdzī pret mūsu ienaidniekiem?

Pūlis lielā kliegšanā. Līdz nāvei! Mūžīgi! Lai dzīvo mūsu varenais ķeizars! Viss sagrūst kopā nebeidzamās ovacijās; atskan svinīga himna un muzikai līdzī dziedāšana. Kustība un žesti ģenerāļu un galma ļaužu starpā. Neviena vairs nespēj otru sadzirdēt. Valsts kanclers stāv lepni rokas uz krūtīm sakrustojis un smīn.

Ķeizars māj pūlim, tas aplūst. Tad es pasludinu karu Dieva un manā vārdā uz visas tautas vēlēšanos! Es svētu jūsu ieročus uzvarai!

Gaviņu saucieni apsedz viņa vārdus, puķes tiek mestas uz balkona. Paceļas un nolaižas karogi. Ķeizars ar svītu atraujas atpakaļ zālē.

Ķeizars lepni. Tagad mums vairs nav tiesības apstāties. Uz kancleri. Izgatavojiet tūlīt manifestu tautai un dariet tālāk, kas jādara.

Valsts kanclers paklanas dziļi ar manamu ironiju, kurā neviens nemana. Es priecājos, majestāte, sevišķi par pēdejo. Tas ir mans pienākums no senlaikiem.

Ķeizars uz ģenerāli. Rakstiet mobilizācijas pavēli, trieciet kurjerus un sūtņus uz visām pusēm un sviediet pulkus uz mūsu kaimiņiem. Ņemiet cilvēkus, lopus, mantu — kas jums vajadzīgs — Dieva un manā vārdā. Ģenerālis atdod godu. Uz admirāli. Laižiet mūsu slaveno floti jūrā un aplejiet ar uguni ienaidnieku krastus. Iznīciniet visus kuģus, ko jūs satiekat. Pasaulei vajaga drebet, jo mēs izpildām Dieva un tautas gribu!

Admirals zalutē. Majestate! Jūras vārisies no mūsu uguns un tūkstoši ies dzelmēs saukdami nāves stundā jūsu vārdu!

Keizars uz visiem. Mani kungi, pie darba! Rītā pasaulei vajaga piederet mums! Es sveicinu manus neuzvaramos varoņus!

Visi virsnieki paceļ zobenus un citi rokas kā zvērastā. Lai dzīvo karš un keizars par slavu mūsu tautai un tēvijai! Lai dzīvo!

Visi izklīst un steidzīgi aiziet. Dzirdamas tauru skaņas uz laukuma.

Keizars uz kancleru. Jūs man atvērat acis šodien. Kas ar jums ir noticis? Jūsu skats deg. Spēks verd no jūsu valodas. Tiešām, mums ir liela misija zemes virsū. Tiešām, augstaki spēki mūs sauc, es to jūtu! Par labvēlibas zīmi ņemiet šo gredzenu. Novelk no pirksta un sniedz kancleram. Būšu jums mūžīgi pateicīgs un labvēlīgs.

Valsts kanclers godbijībā. No visas sirds paldies, majestate. Es teicu to, ko man liek mans gars un ko grib tauta. Dzirdiet, kā viņa gaviļē — mūsu tauta? Iet pie loga. Lūk, viņa — tauta, gatava uz visu. Tauta, majestate, ir māls, no ka var veidot visu — dievus un ākstus un ar smīnu. ari satanus... Lai dzīvo tauta! Vajaga tikai laba meistara.

Keizars smaida. Jūs, mīļo kancler, esat pat humorists, kā redzu. Un šodien sevišķi mīļš man. Draudzīgi uzsit uz pleca. Es domāju, Eiropa drīz gulēs pie mūsu kājam. Bet nu pie darba.

Valsts kanclers. O, ar tādu tautu, kā tur, tālu var iet. Tikai neatlaisties cīņā un neklausīt muļķīgus padomniekus. Piešus, majestate, tikai piešus šim lopam. Un izturet. „Kas iztur, tam es došu to dzīvības kroni,“ saka svēti raksti.

Keizars kā sapņos. Ja, šodien, ir laba diena pasaules vēsturē un manā dzīvē. Es tieku pasaules valdinieks. Manī ir kaut kas jauns, kāds liels gars.

Es ticu jums un darišu visu pēc jūsu prāta. Iesāksim, mans uzticīgais un krietnais draugs! Aiziet ar pavadoniem, pazūd arī sulaiņi.

Valsts kanclers sauc ironiski pakaļ. Lai dzīvo pasaules imperators un tautu pestītājs! Paliek viens zāles vidū, noklausas pūļa gaviļēs uz laukuma, saslienās lepni. Tas ir labi pasākts. Tagad vēl tikai dedzīgs manifesti un viņi kausies kā stulbi no visas sirds. He, he, he, he! Pasaulei patiesi sākas jauns laikmets. Kādas lielas izredzes! Cik daudz varbūtību! Kāds lielisks karnevals! Man paliek līgsma sirds līdz ar viņiem tur. Tagad nav vairs vajadzīgs slēpties. Viņš noņem masku. Redzams Lucifera sejs glūnošs un pirdzīgs. No āra dimd pūļa sauciens: „Lai dzīvo ķeizars!” un ovācijas; sāk gardi smieties. He, he, he, he! Lai dzīvo karš! Lai dzīvo ķeizars! Rokas paceldams kā puļi svētot Lucifers sāk šūpoties kā dejodams. Nirdzīgi smieklī jautas ar pūļa ovācijām. He, he, he, he! Lai dzīvo karš!

Priekšskats.

Otrais cēliens.

Liela baraka-blindaža ierakumos pasaules kara laukā. Bruņoti kareivji. Daži guļ uz lāvam, citi sēd, citi spēlē kārtis, met kauliņus. Rokas granatas un tērauda cepures. — Nemītīga lielgabalu dūkoņa un reizam sprādzieni tuvumā.

Alberts met kauliņus ar savu biedri. Četras dienas atkal vāras tas pekles katls bez klusešanas. Liekas, ka strādātu tērauda vulkāns.

Leo. Ja—a. Zeme tiek malta kā gaļas mašīnā.

Alberts. Ka tad. Un mēs tiekam pārvērsti desās. Kas šodien paliek pāri, nāk rītu iekšā. Labi strādats! Bez vainas...

Jānis. Nabaga Augusts! No viņa atlikušās tikai abas kājas līdz ceļgaliem. Un itneka vairak. Un viņš bija tik jauns vēl...

Leo. Tu domā, ka tikai vecakiem par viņu būtu

vajadzejis braukt prom? Paldies! Man vēl diezgan labi garšo dzīve tepat.

Jānis. Es neka sevišķa nedomāju.

Andrejs jauni. Kas tur runā par dzīves garšu? Muļķis. Te visur garšo tikai pēc asinim un miroņiem. Vaj tu nesaproti, ka mēs jau esam pāri par robežu. Nepriecājies; atpakaļ vairs netiksi uz to krastu. Ritā pat tavi kauli lēks piecdesmit pēdas gaisā uz lādiņa drumslam.

Leo uzklie dz. Klusi, negēlis!

Andrejs. Tā? Vaj es vairak ko esmu teicis, neka to, kas notiek ik dienas un noticis arvien. Vaj tadēļ es esmu jaunaks, ka nosaucu velnu īstā vārdā? Varu jau kluset, bet nekas labaks tadēļ nebūs.

Brīdis klusuma; klausz kauliņi.

Alberts skaita mesto. Seši!.. Ja, mēs daram savadu darbu. Man liekas, mēs neesam vairs cilveki, bet kaut kādi apstulbuši kurmji.

Jānis. Aizvakar, kad mēs atkāpamies, es ieliku nejauši kāju kādā netīrumā. Bija riebigi. Bet kad es slauciju zābaku — es teikšu skaidri — tās bija smadzenes... Varbūt no Augusta...

Andrejs. Kukaiņi mēs esam, kas ilgojas tikai pēc nāves. Skaties, kas viss nav izgudrots, lai mēs drīzak mirtu. Lielas un mazas bumbas no augšas un apakšas. Lidmašinas un mīnas. Es brīnos, ka mēs vēl lienam blindažās. Drīz mēs skriesim gluži kaili lodem preti.

Alberts skaita: divi! Un par ko? Lai mēs iekarotu kaut kādu pilsētu, kādu Parizi vaj Romu un lai ķeizars tur varetu pusdienas ēst. Bet mums vajaga pa to laiku trūdet kā maitam kaut kur laukā.

Jānis. Klusu, seržants nāk!

Andrejs jauni. Gan laikam lai pamudinatu mūs uz priekšu Dievam un tēvzemei par slavu mirt. Liekulis...

Seržants. Labu veselību, draugi!.. Ko? Saīguši. Nu, protams, nekāda dejas grīda te nav — un kneipe arī nē. Izturet! Svēts pienākums to prasa. Un nekāda prātošana. Modriģi par tēvzemi un ķēniņu! Tad klausaties! Visi augšā! Šonakt ienaidnieks nāks uzbrukumā ar viesuļuguni un gāzem, aeroplaniem, mīnam un visiem velna daiktiem un sēru. Visiem vajaga būt gataviem mirt, ja vajaga, bet neatkāpties. Tautas vārdā, nākotnes vārdā! Jūs dabusiet tūlit siltas vakariņas un tad — esat gatavi — uguni! Labu apetiti! Aiziet.

Andrejs spļauj. Siltas vakariņas! Ners... Tas ir skaidrā valodā runājot mūsu pašu bērnu mielasts, kurū mums vajaga ēst ar labu apetiti.

Jānis. Ja. Uz rītdienas piedzīvošanu atmetiet ceribas. Šodien mums ziņoja, ka no piektā pulka palikuši tikai pieci vēl dzīvi. Visi citi ir ēduši savu bērnu mielastu.

Alberts. Lai saka man, ko grib, bet tas ir muļķīgi, iet rīklē šim nesātīgam zvēram.

Leo ironiski. Tam Kungam par godu ej droši. Debesu valstībā spīdesi kā jāņtārpiņš. Mūžīga dzīvība būs tev piešķirta līdz ar kaujas ordeni — tu idiots. Aizgriežas.

Smieklī.

Kāda balss. Vajadzētu padomāt par to, kad būs gals šim kaņam. Mums ir jānosmok visiem. Tas ir bezdievīgi, tas ir sataniski.

Andrejs. Nekādas izejas. Instrukcija... Kā mušai zirnekļa tīklā.

Leo lielā niknumā. Diezgan prātot. Paliek nelabi un tā ka tā viens gals. Kas metīs pēdejos kauliņus? Es esmu gatavs uz visu.

Alberts atsaucas. Es arī. Ko liksim bankā?

Leo izrauj naudas maku no kabatas un sviež to uz galda. Te, ņem. Tas ir tas vērtīgākais, vēl kas te, šai speltē,

ir atlicies. Dzīvība tā kā tā nav neka vērts. Tas ir tas prastakais grasis te.

Alberts izmet savu maku. Lai notiek; nav žēl! Varbūt, ja spēlē laimejas, mēs dabujam vēl kādu krietnu maļku konjaka pie bērū mielasta. Met!

Leo. Četri! Viens! Seši!

Alberts. Viens! Divi! Divi!

Drūms klusums barakā. Klauz tikai kauliņš uz galda un dzirdama nikna skaitīšana.

Aviators ienāk; slaiks, viegls, šūpodamies, gludi noskūta seja, liekts deguns. Galvā cieši uzmaukta aviatora cepure. Sveiki, draugi! Vaj te būtu otrais bataljons no simts piektā strēlnieku pulka? Man ir uzdots to uzmeklet.

Uzmanība.

Alberts paceļ galvu. Pareizi, kamerad. Mēs te esam visi no otrā bataljona un simts piektā pulka. Ko jūs meklejiet?

Aviators. Es esmu sūtīts no galvenā štaba ar sevišķu uzdevumu. Es nāku pa gaisu taisni pie jums. Karsts laiks, kameradi, vaj nē?

Leo atmet kauliņus pie malas. No kuŗa štaba jūs teicat?

Aviators. No paša varenākā un slepenākā. Man ir augsta misija. Drīz mēs sagaidisim kaut ko jaunu. Bet atļaujiet man te apmesties.

Andrejs. Lūdzu. Bet es baidos, ka jums visā drīzumā nav jaēd bērū mielasts līdz ar mums. Mēs esam jau ielūgti. Bet kā jūs sauc?

Aviators nosprādzē somu. Mani sauc par Pjeru. Es esmu brīvprātīgais un nupat kā iestājos armijā. Par godu, kā saka, valdniekam, Dievam un tēvzemei. Jo mani senči bija no valdnieku nama un augstas cilts.

Leo uz biedriem, kuŗi nāk tuvāk. Tas ir originals. Iedomajaties, šis princis ir brīvprātīgi ieradies uz pedejām siltām vakariņām. Smieklī pulkā.

Balss no pulka. Viņš, bez šaubām, meklē piedzīvojumus.

Aviators Pjers. Es te dzirdu par pēdejām vakariņām. Ak, tad arī pie jums jau ir tik traki? Ja, ja... Es esmu, kā redzams, nācis istā laikā un vietā. Un tadēļ varu jums teikt, kas man jāsaka. Redziet, draugi — karām drīz ir beigas!

Visi. Ko? Kas? Beigas! Miers! Urā!

Liels uztraukums.

Leo. Kas jums to teica? Vaj manifests izdots?

Pjers. Manifests. Muļķi gaida manifestu no augšas. Gudrie raksta paši sev manifestus un dod paši likumus. Ja tikai jums patīk, vēl šodien varat būt brīvi un pēdejā mielasta vietā mēs varam baudīt pirmo dzīves kāzu mielastu.

Andrejs vīlies. Kas par niekiem. Ko jūs runajiet?

Pjers. Nekādi nieki, mans draugs. Vaj vismaz nopietnaki nieki, neka tas, ko dariet ikdienas. Es runāju atklāti. Jūs tikai, liekas, esiet te apstulbuši no mūžīgās rūkoņas un nespējiet vairs daudz domāt un spriest. Kā mušas pudelē. Bet skaitaties Dievam līdzīgi. Kadēļ jūs tagad ejiet nāvē, vaj kāds no jums to var pateikt?

Jānis. Nu — mūsu pienākumu dēļ. Dzimtene, brīvība.

Pjers smejas. Vaj jūs patiesi ticiet tam, ko runajiet? Apgalvoju jums, ka pienākums ir tikpat apšaubama lieta, ka dievi debesīs. Un ticiet man — dzimtene un brīvība paliks arī uz priekšu, kad jūs šodien nemirtu kaujā. Ho! ho! laba dzimtene un brīvība — tikt iekasitam zemē. Un pēc brīža nāk lādiņš un met tavus kaulus atkal augšā un izsvaida uz visām pusēm. Un zem šīs ekspresīvas bildes ir paraksts: Pienākuma vergs savā darbā.

Klusums, Ignums.

Leo. Mēs to saprotam tapat kā jūs. Bet par to mēs nerunājam. Domāt mēs varam, bet runāt nav brīv.

Pjers. Klusu ciest ir zelts — jūs domājiet. Bet

lelles arī cieš klusu, kad tās tiek raustītas. Bet kas ir tas dievišķīgais spēks, kas jūs rausta? Tas ir kāds vīrs, kas par ķēniņu saucas, par virspavēlnieku varbūt. Kas tagad dzer šampanieti, kad jums asinis tek pār lūpām. Bet kad nu jūs vairs neesiet leļļi, un nedejojiet uz raustišanu? Tad spektaklam ir beigas un publika iet mājās.

Alberts. Jums ir taisnība, draugs. Bet tās ir sataniskas domas. Mēs padodamies labāk liktenim un pasaules ritumam, jo tur tā kā tā nekas nevar iznākt, ka vienīgi nāve — abos galos.

Pjers ironiski. Un ēdiet savu pēdejo mielastu. Ja, un lai Dievs jums uz to palīdz. Es iešu ar savu manifestu tālak. Tur otrā pusē, pie ienaidniekiem, man arī uzdevums un tie jau ir sapratuši, kas jādara. Bet jūs te esiet kā radīti priekš veļu brauciena. Jūs esiet kā arenas tīgeri, kurus imperators laiž vienu uz otra, bet pats sēd ložā un priecajas...

Alberts nāk tuvāk, dusmās. Ja, pie vella ko tad jūs īsti gribiet? Mēs tak nevaram apturet karu.

Pjers pravietiski. Es, draugi, gribu tikai mieru. Un nekas nav vieglāk, ka apturet karu, ja armija grib mieru. Es esmu sūtīts no debesīm, lai sludinātu jums mieru un lielo mīlestību. Nenokaujiet savus brāļus, kuri tapat ir lelles satanu rokās. Mieru, mieru! Cilveku asinis ir svētas un dārgas. Asinis ir sevišķīga sula, saka pats satans Faustā. Mieru! Diezgan!

Leo. Mēs neesam gribējuši karu un nevaram gribēt arī mieru. Pār mums stāv vara.

Pjers. Vara nav nekur citur, ka ieročos. Un kas nes ieročus. Vaj tie, draugi, nav jūsu rokās? Ja? Kustība kareivjos.

Andrejs. Protams. Nu un tad?

Pjers. Un tad? Tad jau ir vairāk, nekā vajadzīgs. Ho, ho! Ķēniņi un ģenerāļi ir vāji aprēķinātajiem. Viņi ir apbruņojuši visu pasauli un nejut,

ka līdz ar to ir ielikuši savu varu jūsu rokās līdz ar ieročiem. Viņi nav padomājuši par to, kas atbrūnos šos miljonus. Un nu — vara un pasaule pieder tam, kam rokās ir ieroči, lielgabali, ložmeteji, mīnas, aeroplani, tanki. Ja?

Daudz balsis dedzīgi. Jods sazin, bet viņam ir taisnība! Pareizi! Skaidra doma! Lūk, iznākums! Hm. Ja.

Alberts. Ta tad jūs domājat?..

Pjers. Īsi un droši. Jūs mieru variet iegūt jau šodien. Jūs variet nomest ieročus.

Jānis. Tad mūs sodīs.

Pjers. Tad atsakaties kalpot viņu pavēlem. Vērsiet ieročus pret viņiem. Viņu troņi jau ta atspiežas uz jūsu māticību. Noceliet tos no troņiem un valdiet paši par zemi, kuŗu jums novēlejis Dievs. Gribiet tikai, draugi. Visi kā viens! Pasaule pieder jums!

Balss no pulka. Bet tas ir dumpis! Ta ir nodevība!

Cita balss. Klusu! Viņam ir taisnība. Cik ilgi mēs to cietisim?

Balsis lielā drūzmešanā. Kas viņš ir? No kurienes? Lūk vārdi kas ir ko vērts! Taisnība! Uzklusaties! Tālāk! Tālāk!

Ap Pjeru ir sapulcejušies daudzi kareivji ar bālām sejām, dzelzs kaskās, dzelten-dubļaini, pilni savada uztraukuma un intereses.
Kāds izskrien no barakas.

Pjers. Tas ir mana augstakā štāba manifests, kuŗu pasludināt es esmu te nolaidies. Viņš jau ir zināms visur. Ejiet mājās. Ar paceltu roku. Vaj jūs atminaties tur tos laukus! Saule spīd, pilsētas gavilē, lauki nes augļus, vīns briest ķekaros. Un dzīvībai tur ir nozīme. Esiet neatkarīgi! Dzīvot jums vajaga, ne mirt. Jūs esiet ar Dieva garu apveltīti, bet Dieva gars ir brīvības gars. Un tikai vergi mirst uz kungu pavēli. Jūs gaida tur mājās pilis, dārzi, ēdieni, vīns un mīļakās

ir glāstu izsalkušas. Pieminat savus bērnus un savu nākotni. Kas var jūs dzīt kaujā, kad vara šūpojas uz jūsu bajonetem kā liels karogs? Nost ar elkiem! Lai dzīvo brīvība un miers! Diezgan asiņu!

Balsis. Brīvība! Brīvība! Lai dzīvo! Viņš runā kā pats Dievs! Ir diezgan briesmu!

Pjers. Dieva vārdā tad. Vaj jūs saprotat un esat gatavi? Tur tālak visi ir gatavi. Tikai neizlaižat ieročus no rokam, ja gribat būt brīvi. Kas grib mieru? Paceļiet rokas!

Seržants iesteidzas un spiežas caur kareivjiem. Tas ir dumpis! Ķeizara un Dieva vārdā, turiet to cilveku cieti! Grib ķerties Pjeram klāt. Troksnis, kliegzieni, draudi un žesti pret seržantu. Viņš pazūd.

Jānis dedzīgi no sirds. Kāda liela laime, draugi. Miers un dzīvība. Uz priekšu, uz brīvību!

Leo kliegdams. Es sen par to biju domājis. Bet nevienam nedrīksteju to teikt. Nu ir laiks!

Pjers acim zvērodams pakāpjas uz sola. Uzdrīkstaties, draugi! Viss atkarajas no uzdrīkstešanās. Un pārbaudiet visu šaubas. Neticiet nekam citam, ka savai asins balsij un savām iegribam. Jūs visi esiet Dieva bērni un neviens nedrīkst jūs kalpināt un nāvei nodot. Uzdrīkstaties. Izsauciet tautu par valdnieci un rītā pasaule būs brīva. Ņemiet varu savās rokās un liekiet pēdejo mielastu ēst tiem, kuŗi jūs uz to aicināja. Mani brāļi, mani sāpju brāļi — uz priekšu!

Balsis ar žestiem. Lai dzīvo brīvība! Lai dzīvo miers! Nost ar viņu! Arvienu vairak kareivju saplūst ap Pjeru, kuŗš stāv uzaicinošs, lepns un lokans.

Pjers. Kas tic man, kas ir drošs, paceļiet rokas?

Roku mežs šaujās gaisā, saucieni, gaviles, lāsti.

Pūlis. Ticam, ticam! Vēdi mūs!

Pjers. Es esmu ar jums līdz pat galam. Un tadēļ nāciet manos pulkos. Dodiet tālak šo manifestu visiem, kas nāvei nolemti. Turiet to augstu

pār galvam un ejiet neatlaidīgi līdz. Tas jūs aizvedīs uz mūžīgo mieru, jūs muļķi!

Alberts. Dodi šurp mūsu rokās to!

Balsis. Ja! Musu rokās! Mēs ejam līdz!

Pjers. Tad saņemiet un valkajiet manis pieminēdami! Viņš izvelk no apģērba sarkanu karogu un paceļ to augstu gaisā. Visi uz acumirkli sastingst, dzirdami izsaucieni: Ā! Tad piekrišanas kliegzieni, simtām rokas šaujas gaisā, kā zvēredamas, saucieni, gaviles, troksnis. Pjers stāv stingri un nekustēdamies kā statuļa ar karogu rokā un noskatās smīnēdams uz kareivjiem.

Kapitāns spiežas kliegdams cauri pulkam. Kas te notiek! Prom, nekrietnais! Kauns! Kauns tēvzemes briesmu brīdī! Nost! Viņš izrauj zobenu un grib cirst Pjeram bet tāl brīdī tiek nogāsts un satriekts no kareivjiem.

Balsis. Brīvību! Brīvību! Nost ar viņiem visi! Nost varmācības! Mēs esam brīvi! Diezgan! Ieroči tiek pacelti gaisā. Daži apkampjas un skūpstas. Kāds mēģina runāt. Arvien vēl plūst kareivji klāt no āra.

Pjers pacilats. Mana svētība ar jums, draugi! Tad ņemiet šo līdz. Vairojiet to un stādiet kā brīvības koku visur kur nāksiet. Viņš nozīmē: dariet visu, ko jums liek jūsu asinis!

Iemet sarkano karogu kareivju vidū, kur tas tiek saķerts un ar varenām gavilem piestiprināts kādas bajonetes galā.

Pūlis. Uz brīvību! Uz priekšu! Gāziet viņus nost. Mieru! Mieru! Lai dzīvo tautas valdība! Kliegdami un gaviledami, lieliem žestiem kareivji gāžas ārā no barakas.

Pjers viens sāk smaidīt viņš noņem aviatora cepuri un novelk masku. Redzams Lucifera sejs. Ironiski smiedamies. Tas bija vieglāk, nekā es to domāju. Šī suga ir gatava uz visu. Teicami radījumi! He, he, he, he! Un kas ta būs par varenu izrādi, kad liesmas apņems zemi. Ta ir labākā degviela kas tur liesmo! He, he, he, he! Paceļ roku uz aizejošiem. Sveiki, krietnie tautas varoņi! Uz priekšu! He, he, he, he!

Priekšskars.

Trešais cēliens.

I. Gaismas namā.

Kristus, Raditajs, Spoži gari, erceņģeļi. Mirdzošas velves.

R a d i t a j s. Man ir skumji. Skaistā zvaigzne ir aptumšojusies. Tumša asiņaina migla to sedz.

K r i s t u s. Ta ir aptumšošanās, kuŗa manī rada nemieru. Ko dara mūsu domas cilvēkos? Es zinu, viņi ir veidoti ne tikai no gaismas, bet arī no tumsas.

Z e r a v s. Sarkani fontāni paceļas dažās vietās kā asinis. Pazib liesmās.

K r i s t u s. Es jūtu mana tumšā ienaidnieka darbus tur atkal. Satans ir devis solījumu samaitāt mūsu gaišo zvaigzni. Viņa karogs ir tumsība un asinis.

E r c e ņ ģ e l s. Kungs, kad es laidos tur garam, es dzirdeju vaimanas un man likās, kā milzīga mašīna tur strādātu.

K r i s t u s. Mums vajaga sūtīt cilvēkiem vēsti no gaismas mājām, lai tie nepagurst cīņā. Es ticu viņu garam, jo tas ir gars no mums. Bet aptumšošanās brīdī viņš varetu šaubīties. Un krēslībai ir vajadzīgas zvaigznes.

R a d i t a j s. Es nožēloju, ka esmu tos radījis nepilnīgus un šaubīgus. Priekš mūsu gaismas par vāju ir dzīvnieciska miesa. Viņa ņem vēl arvien virsroku.

Z e r a v s. Bet, Kungs, viņu ilgas pēc daiļuma un pilnības ir tik skaistas! Skaistakas brīžiem neka mūsu ilgas, jo viņas dzimst lielās meklešanas mokās.

E r c e ņ ģ e l s. Kungs, ir vajadzīgs liesmains zobens, lai pāršķeltu tumsas vāku. Sūti uz turieni savus leģionus, jo jaunā spēks ir stiprs.

K r i s t u s. Gaisma nekaŗo ar liesmam un ieročiem, bet vienīgi ar garu un domām. Metīsim mūsu dzirkstis, lai tās uzlasa tie, kam trūkst gaismas.

Z e r a v s. Man liekas, ka viņi tagad tur tikai

noplēš, bet ne rada. Līdz šim viņi radija daļus tēlus un atziņas. Tagad drūp pilis, deg raksti, sabrūk mākslas tēli un dzīvnieki raugas no viņu acīm.

Kristus. Es zinu, priekš gara uzplaukšanas un gaismas sapņiem ir vajadzīgs miers un daļums. To vēlejamu vajaga aiznest uz turieni. Kas ir gatavs uz to?

Daudzi gari spožumā savijas ap Kristu. Es! Es! Es! Es! Ir tik skaisti staigāt starp cilvēkiem.

Cits. Ir tik labi lūkoties viņu dvēselēs.

Cits. Ir tik saldi iedvašot viņu sapņus!

Kristus uz Zeravu, kuņš ir visjaunākais. Ej tu. Nes viņiem mūsu vēsti par to laiku, kas ir tuvu un kuņa vārds ir pilnība un spožums.

Zeravs. Es eju ar prieku. Bet mans spožums ir jāpamet te. Tu zini, Kungs, cik mūžība ir spoža. Pat saule ir tikai viņas vaiga apsegs.

Kristus. Ņem cilvēka ķermeni sev par apsegu. Ej pie cilvēkiem kā dzejnieks, nes viņiem sāpes un līgsmību, bet nerunā par ļaunumu un ieroču cīņam. Māci viņiem mīlet rītdienu. Dzejnieki ir vienīgie, kuņi mūs ir sapratuši. Viņi ir rakstījuši kādu poemu par manām mokām un mīlestību. Ta bija aizgrābjoša vietam.

Zeravs. Es teikšu visu, cik man atļaus viņu saprāts un valoda.

Kristus. Paliec tur kamēr tavs ķermenis atkrīt no tava gara. Un nes tad mums vēsti par to, kas tur notiek. Nekad lai tava roka nepaceļ kaujas ieroci, jo mūsu spēks ir daļums un miers. Visgrūtākā brīdī es nākšu pats virs zemes leģendās un skaņās...

Raditajs. Ak, kāda dziļa vāts manā sapņu garā ir šī zemes cilvēku vāts, Ej, un saki, ka pilnības sapnis ir daudzreiz labāks nekā pati pilnība.

Kristus. Svētīts lai ir tavs ceļš!

Spožie gari. Svētīts lai ir tavs ceļš, brāli!

Zeravs krīt zemes tumsībā ka meteors un uzliesmo pār lielu līdzenumu nabadzīgā zemē Eiropā. Nosan salda muzika. Tumšs.

II. Plašs laukums lielpilsētā.

Pelekas māju rindas perspektīvē, veci torņi un dievnami. Uz namiem sarkani karogi. Dibenā aiz laukuma vecs grezns dievnams ar zeltotu kupolu un spožiem krustiem. — Lieli ļaužu pulki kustas nāk un iet, strīdas, žestikulē. Apbrūpoti revolucionāri kareivji un matroži, sarkanām lentām staigā starp ļaudīm. Dzirdami revolucionāru dziesmu motīvi. — Priekšā paugstinājumi, vairakas runataju tribīnas. Jauns bals, cilvēks ļaužu vidū, nabadzīgā pledā ģērbies.

Jauneklis uz ļaudīm. Vārdi, vārdi! Niecīgi, nespēcīgi, mirstīgi. Kad mēs reiz spēsim klusēt. Kas klusē — domā, kas domā atzīst, kas atzīst top laimīgs. Dziesmas, draudošās dziesmas! Apklusiniet cilvēku dziesmas. Zeme grib dziedāt mīlestības dziesmu saulei. Aiziet.

Kāda sieviete. Kas tas tāds?

Cita. Kāds aktiers, liekas. Varbūt arī traks. Daudz viņu tagad tādu sludinātoju.

Kareivis. Daudz viņu tagad. Bet vienu lietu mums tagad vajaga. Tautai vajaga paturet varu savās rokās. Pašiem lemt savu likteni.

Balsis. Pareizi runāts! Vara pieder mums.

Strādnieks. Vaj drīz sāksies sapulce?

Cits. Par ko šodien runās?

Trešais. Notiks atklāta tribunāla sēde, kurā tiesās nodevejus un reakcionārus.

Ceturtais bals, skrandās. Nāvi visiem viņiem! Nāvi!

Sieviete. Runā par sazvērestību pret revolūciju. Tribunālam ir daudz darba visus buržujus uzmeklet un notiesat.

Cita. Vaj tiesa, ka šodien runās pats biedrs Liesma?

Trešā. Ja gan. Mēs esam visi nodoti un viņš nosauks nodevejus vārdā. Tos tiesās.

Kareivis. Darba tauta tikai tad būs laimīga, kad viņi būs sagūstīti un notiesāti.

Kāds no gvardiem. Pie malas! Komiteja nāk!
Dodiet vietu! Stumj ļaudis atpakaļ. Parādas vairaki vadoņi ar sarkanām lentām un neļķem greznoti un ieņem tribīnas; ļaudis tos apjož.

Vecs vīrs. Vaj viņš runās par maizi? Mēs visi ciešam badu. Maize ir pazudusi.

Sieviete. Lai viņš runā par mieru. Mūsu vīri vēl nav mājās. Kadēļ vēl ir karš?

Sarkanais gwards. Revolucionarai armijai ir jāstāv sargu vietās, lai brīvība netiek mums atkal atņemta.

Balsis. Pareizi! Lai runā par mūsu ienaidniekiem. Lai dzīvo revolucionārā armija!

Liesma parādas uz paaugstinājuma lepns; melnā plānā strādnieku blūzē ar saiti ap vidu; dzirkstošas izaicinošas acis. Ļaudis sajūsmā kliež un applaudē. Lai dzīvo Liesma! Lai dzīvo revolūcija!

Liesma dedzīgi. Es jūs apsveicu, mīļie biedri ar revolūcijas uzvaru! Tagad mēs esam brīvi no izsūcejiem. Vara ir mūsu rokās un mēs paši varam noteikt mūsu likteni. Slava kritušiem, lāsts slepkavam!

Ļaudis. Slava! Slava! Lāsts! Urā!

Liesma. Bet biedri no tautas! Ar to vien nepietiek. Ar to nav viss darīts mūsu brīvības labā. Mūsu pretinieki gan uzvareti, bet vēl nav iznīcināti. Viņi ir tikai apslēpušies un gatavo mums atkal nāvi un važas. Mums ir jāiet tālak. Mums vajaga revolūciju padziļināt. Mums jāvelk visa tauta līdz, mums jāpaliek nomodā par mūsu interesēm un nākotni. Vispirms mums ir jāgriežas pret kontrrevolucionāriem. Biedri, viņi grib mūs noslīcināt asinīs. Vaj mēs to pieļausim?

Ļaudis ar žestiem. Nekad! Ne, ne! Nost ar buržujiem!

Liesma. Vispirms mums vajaga apbruņoties. Mēs varam valdīt tikai ar bruņotu spēku. Katrs lai ņem ieroci, kādu var nest jo mums stāv vēl lielas

cīņas priekšā. Uz asiņainam kaujam mums jaiet. Mes piesakam vecai pasaulei karu uz dzīvību un nāvi!

Ļaudis. Pareizi! Dodiet mums ieročus! Nost ar nodevejiem!

Liesma. Tadēļ arī armija vēl nevar nākt mājās kamēr nav uzvareti visas pasaules buržuji un imperialisti. Tik tad būs miers.

Balsis. Dodiet mums mieru! Mēs negribam vairs karu!

Liesma ^{dusmās.} Ta var runat tikai mūsu lietas ienaidnieki. Mūsu revolucionarai armijai ir daudz cīņu priekšā, jo pret mums bruņojas visas pasaules imperialisti un buržuji. Mums ir jaatsvabina darba tauta no viņiem. Bet drīz tas notiks; jau revolūcija appem visu zemi. Tadēļ ieročus rokā un uz cīņu! Lai dzīvo vispasaules revolūcija!

Ļaudis. Lai dzīvo vispasaules revolūcija! Lai dzīvo! Bravo!

Liesma. Biedri mēs ciešam badu. Maizi...

Ļaudis ^{pārtrauc.} Maizi, maizi, maizi!

Liesma. Maizi ir noslēpuši buržuji. Viņu nami un pagrabi ir pilni ar pārtiku. Ta ir iegūta ar mūsu sviedriem. Mums ta pieder un mums viņa ir tikai jāņem, lai to neaprij viņu lielie vēderi. Biedri, viss kas ir sakrāts, tas ir no mums zagts. Un tadēļ maize ir dārga, ka mums ir vēl tik daudz resnu vēderu. Nost ar viņiem!

Balsis. Vaj mums vajaga laupīt, lai dzīvotu?

Liesma. Kas ir laupīt! Jūs runajiet ka buržuji. Biedri, viss kas sakrāts pilīs, tirgotavās, spēķeros, dzīvokļos — viss tas ir salaupīts. Ka jau kāds gudrs vīrs ir teicis — privatīpašums ir zādzība un privatīpašnieks zaglis. Ja mēs ņemam kautko, tad tikai salaupīto. Tadēļ mūsu devīze lai ir: laupi salaupīto! Atņemiet zagļiem viņu mantu!

Ļaudis. Taisnība! Taisnība! Laupi salaupīto! Lai dzīvo biedrs Liesma! Urā!

Liesma. Ta tad biedri uz cīņu! Nost ar visiem žmogiem un varmākam! Lai asins plūdos noslikst tie, kas mūs tur gribeja noslicinat. Mums jaatriebj kritušie biedri un jasanem visa zeme mūsu rokās. Un tad mēs ierikosim paradizi zemes virsū priekš visiem. Uz priekšu! Nokāpj no tribīnes.

Ļaudis applaudē. Lai dzīvo revolūcija! Uz priekšu!

Kāda balsis ļaudis. Tautas labā es vēlos vārdu!

Balsis. Tur nāk tas savadais cilvēks Ko viņš vēlas? Viņš grib runāt...

Liesma sauc kādam pūli. Ko jūs, biedri vēlaties? Mums ir šodien vēl janotura tribunāla sēde.

Balsis skanīga, savada. Es vēlos runāt tautai par svarīgo brīdī.

Ļaudis. Vajaga pielaist! Mēs gribam dzirdēt. Lūdzam! Dodiet viņam vārdu!

Liesma. Uz tautas vēlešanos jums ir vārds. Nāciet uz tribīnas.

Jauneklis pledā splezdamies caur ļaudīm, kuŗi pašķiras un skatas uz viņu ar lielu interesi; uznāk uz paaugstinājuma preti Liesmai. Lēnas svinīgas kustības. Uz brīdī dziļš klusums. Viņš mierīgi un cieti skatas uz Liesmu.

Liesma saraujas sevī un satrūkstas, ka izbījies, tad saņemas; cietā balsī. Pilsoni, man vajaga zināt, kas jūs esiet. Jūsu vārdu?

Jauneklis. Mans vārds ir Plinijs.

Liesma. Jūsu nodarbošanās?

Jauneklis. Dzejnieks.

Liesma. Man tas izliekas aizdomīgi. Reiz senatnē kāds Plinijs ir gājis bojā pa vulkāna izverduma laiku Pompejā.

Dzejnieks. Vulkans trako arī tagad un aprok tūkstošus zem saviem izverdumiem. Bet vulkāni izverd no tumsības. Un viņu dūmi apsedz mums sauli...

Liesma draudoši. Ko tas nozīmē, pilsoni? Izskatīties skaidraki!

Pūlis. Skaidraki! Skaidraki!

Dzejnieks. Draugi, es gribu runāt par brīvību un laimi. Bet laime ir tur, kur ir miers un gaisma. Nāve ir tur, kur trako vulkans. Bet mūsu laime ir tik liela un skaista. Viņa smaida visiem kas to saprot.

Balsis. Klau, klau! Oho! Ko viņš tur runā. Mums nav nekādas laimes.

Dzejnieks. Tadēļ, ka mums nava dievišķas brīvības. Bet brīvība nav asinīs un varā, bet gan miera un spožumā.

Liesma ļauni. Dzirdiet!

Balsis no pulka. Ļaujiet viņam runāt. Viņš runā par mieru.

Dzejnieks. Draugi, kas ir patiesi brīvs, tam cīņas nav vajadzīgas. Cīņas ir vajadzīgas vergiem. Un cīņas ir jāizcīna tikai ar garu. Bet kas cīņas izved ar ķermeni un tērauda ieročiem, tas ir brīvības necienīgs. Tas ar ieročiem un ķermeņa varu tiek atkal par vergu padarīts. Bēsim no šīs verdzības, draugi un cīnīsim cilvēka gara cīņas. Cilvēks ir gaismas un dievības daļa un tadēļ viņa ilgas ir vienīgi svētas ja tās vada uz gaismu un mieru, jo tikai tur ir dievs.

Liesma. Viņš runā ka buržujs. Kas par Dievu?

Ļaudis. Ļaujiet viņam runāt, jo viņš runā par mieru un sauli.

Dzejnieks. Tautas ir metušas miljoniem jaunekļus un vīrus kaujās. Dārga sarkana sēkla ir sēta pār visu zemi. Ta ir bijusi pēdējā maldišanās. Bet kas tad ir iegūts? Tikai šis posts un uzvara, kuŗa nes sev līdzī nāvi. Karš un revolūcija, kuŗa izcīnīta ar ieročiem ir satana deķa mani draugi. Tautas ir bijušas ka lelles, kuŗas rausta tumša gara rokas.

Liesma drebedams. Viņš apvaino revolūciju un viņas svētās asinis! Dzirdiet!

Ļaudis milzīgā troksnī un kļiedzienos. Nost ar nodevejiem! Ļaujiet viņam runāt! Draudi, žesti. Nost! Runājiet!

Dzejnieks lēni paceļ roku. Draugi... Vaj jūs ziniet, kas notiek virs zemes? Druvas ir palikušas par kapsētām. Jūdžu kapsētas, ar krustu armijam labības kūlišu vietā. Kareivji ir vairs tikai nāves svīta un nāves roka. Bet nāve nav gaišs kalngals, uz kuŗu mums sirdis most. Nāve ir ceļš uz tumsību. Pāri nāves svītai skrien rožu sapnis liels ar dzirkstošām siltām acīm un karstām asinīm. Draugi, apturiet asinis, kuŗas plūst no tautu sirds. Viņām ir daudz cita darba. Vaj jums patīk sarkanās strūklas no pārrautām dzīslām? Vaj tad zemei nav diezgan sarkanu ziedu priekš tiem, kas mīl sarkanu krāsu? Dzeriet no tiem sēv apmierinājumu. Un ja gribiet cīņas, cīnaties ar akmeni veidodami viņā savas domas un laimi, cīnaties ar skaņām dziesmās un ar vārdiem dodami viņiem dvēseli. Cīnīsieties draugi par to, kas neprasa mūsu asiņu.

Balsis. Pareizi! Diezgan kaŗa un asiņu! Applausi.

Dzejnieks. Draugi, mūsu gars cīnijās gadu tūkstošiem, lai mūs no dzīvniekiem atraisītu un saulei nodotu. Ir notikušas lielas revolūcijas bez asiņu pīles. Jo gars tās ir vadījis un ir uzvarejis. Šodien notiek ne gara, bet ienaida un asiņu revolūcija, kas iznīcina mūsu ieguvumus. Mēs topam dzīvnieki. — Draugi, ir laiks nodibināt savienību pret cilveku ienaidniekiem. Roka pie rokas, sirds ar sirdi un sejs pret seju, un tauta pie tautas — savienību pret kaŗu un revolūcijām. — Nometīsim šodien kauju un nemiera karogus un rītā saule pacels savu zelta flagu pār zaļās zemes laukiem un pilsētām. — Nodosim šodien visus kauju ieročus kaltuvē un rītā arklis staigās tur, kur staigāja tanki un augļi kritīs nobrieduši no kokiem tur, kur krita kareivji. Tad norietēs šis laiks, ka dilstošs asiņains mēnesis un jauna laika sejs ka

auseklis mirdzēs mums preti. Tauta, nost no nemiera! Mīlestība ir vairak vērts par simts kariem.

Balsis. Ja, ja! Pareizi. Viņš runā ta, ka agrak senlaikos, kad bija miers. Kustība ļaudīs.

Saucieni. Mēs negribam karu! Mēs gribam strādat! Mēs prasam mieru!

Liesma. Tas ir nepielaižams! Ļaudīs troksnis un protesti un piekrišana.

Balsis. Vārda brīvība! Ļaujiet viņam runat! Runajiet!

Dzejnieks. Svēta savienība par cilveku laimi un mieru mums ir vajadzīga. Darbs un miers. Tad zeme apaugš ar lauriem un mīrtēm un būs pilna ar daiļumu un mīlestību. Skataties, cik daudz jau guļ kritušo brāļu kapos. Vaj mēs vēl gribam ikdienas aprakt citus, kamēr mēs paši tiekam aprakti un pa ielam nestaigā vairs neviena dzīva sirds? Vaj mūžīgais miers tikai kapos mums meklejams? Svētita lai ir dzīvība. Vērsim viņai vārtus! Diezgan asiņu!

Saucieni. Diezgan! Maizi un mieru! Bravo!

Dzejnieks. Bet viens valdinieks mums ir vajadzīgs. Viens diktators: taisnība priekš visiem vienada un mūžīga, ka saule. Piederesim taisnībai. Neviena tauta, ne šķira nedrīkst piederet ne ķeizaram, ne satanam, ne varai!

Saucieni. Lai dzīvo taisnība! Lai dzīvo dzejnieks!

Dzejnieks. Taisnība ir segta vēl ar mākoņiem un ēnas mūs klāj. Vislielākā ir asiņu ēna, kuŗu pār zemi ir pārklājis pats satans. Nost ar to! Mēs esam Dieva un saules raditi. Mūsu ceļš ved saulē.

Saucieni. Taisnību! Mieru! Mieru! Lai dzīvo miers! Saki, kas mums jadara mēs iesim tev līdz!

Dzejnieks. Kas var pacelt roku miera zvērestam?

Balsis. Mēs! Mēs! Daudzas rokas šaujas gaisā.

Dzejnieks. Kas negrib vairak asiņu ne rasas lāses daudzumā?

Balsis. Mēs, mēs! Atkal rokas šaujas gaisā.

Dzejnieks lūkodamies gaisā. Darbu, mieru, gaismu!

Balsis. Mēs, mēs! Arvien vairāk roku ka bultas šaujas gaisā.

Dzejnieks. Kam vienīgais diktators — cilveka sirds!

Balsis. Mums, mums! Roku mežs gaisā.

Dzejnieks. Tad skatīsimies uz augšu, tur ir saule un zvaigznes. Tur ir liels prieks un liela nākotne.

Balsis. Mēs ticam tev! Kas mums jādara?

Dzejnieks. Es jums rādišu visa posta bezdibeni, anarķijas tēvu un asins valdnieku. Kas grib no viņa novērsties?

Viss pūlis. Mēs! mēs! mēs! mēs! Visas rokas ka viena ir paceltas piekrišanā.

Dzejnieks. Jūsu priekšā stāv visas tumsības, varmācību un nāves kungs. Paceļ lēni roku un norāda uz Liesmu un tribunāla locekļiem sev pretī. Brīdi dziļš klusums. Ļaudis sastingst lūkodamies uz Liesmu pārsteigti un it ka no reiboņa atmodušies.

Liesma pēkšņi iekliedzas un saraujas ka ievainots no dūriena. Draudoši saucieni: nost, nost! Liels apjukums. Ā! Klieudz. Nodevība. Revolūcijas apsmiekls! Rāda uz dzejnieku. Es apsūdzu tur to, ka tautas ienaidnieku un svēto revolūcijas asiņu zaimotāju. Nost ar nodeveju!

Milzīgs troksnis ļaudīs, protesti, saucieni ar pretejiem vārdiem; abi pretinieki stāv viens otrā ar skatu tiekdami.

Liesma saceļas ar lielu spēku. Pilsoņi. Vaj mēs esam brīva tauta vaj vergi? Valdnieki vaj kalpi?

Balsis. Runājiet, aizstāviet sevi. Mēs esam brīvi!

Liesma. Kas mūs atsvabināja no mūžu verdzības un posta? Darba ļaudis un brīvības karotāja armija. Tās ir mūsu pašu asinis, ko šis nodevejs apsmej. Un tās mums ir svētas, neviens nedrīkst tās nicināt un izsmiet.

Balsis pa vienai. Pareizi, pareizi! Ko tas nozīmē?

Liesma. Biedri, mēs dzirdejām ko teica šis cilvēks: diezgan revolūcijas. Ta var runāt tikai buržuju un izmantotāju piekritējs. Mēs negribam krist atpakaļ verdzībā un tadēļ mums jāved nesaudzīga cīņa pret tādiem kontrrevolucionāriem. Tos izsūta aģitēt buržuji savā labā. Biedri, kas grib vēl atgriesties verdzībā, kas grib saudzēt nodevejus un provokatorus?

Saucieni pulkā. Nost ar tiem! Lai dzīvo brīvība!

Liesma. Brīvību nedos mums sprediķi par mīlestību, bet cīņa. Un cīņa beigsies tikai tad, kad visi buržuji būs iznīcināti. Nekāds miers nevar būt, kamēr ir dzīvi nodeveji. Nāvi visiem, kas nav ar mums! Un tad mums piederēs viss ko mēs esam sakrājuši ar mūsu darba sviedriem! Maize, apģērbi, nami, zelts, dārgumi viss būs mūsu. Pilsoņi kas grib taisnību — uz priekšu cīņā! Lauziet pilis! Cērtiet tūkstošgadu elkus un kungus! Atņemiet laupījumiem ko tie salaupijuši. Lai viņi peld asinīs, lai uguns un sērs kūp un tos aprij! Visa pasaule pieder uzvaretajai revolūcijai. Ņemiet to un neklausaties uz murgotāja sprediķiem. Kas grib man iet līdz? Kas grib saukt: lai dzīvo revolūcija!

Ļaudis satricināti. Urā! Lai dzīvo revolūcija! Vēdi mūs! Nāvi buržujiem! Uz priekšu! Nost ar nodevejiem!

Liesma. Un revolūcijas smējeji ir nododami tribunālam.

Saucieni. Pareizi! Nost ar tiem! Tribunālam!

Liesma rāda uz dzejnieku. Skataties, tur stāv mūsu smējejs. Jūs dzirdejat, ko viņš teica. Spiegs! Kontrrevolucionārs! Tauta lai lemj par viņu tiesu! Ja viņš dzīvo, mums visiem ir jāmirst pie karatavam un no lodem.

Ļaudis draudoši. Nost! Nost! Nāvi!

Liesma. Tautas spriedums ir taisns un nemal-

digs. Kas grib, lai viņu tiesā tautas tiesa uz vietas?
Paceļiet rokas!

Ļaudis. Rokas šaujās gaisā. Mēs! Mēs! Nost ar to! Nost ar provokatoriem un asins sūcejiem!

Liesma. Labi! Es apsūdzu pilsoni dzejnieku Pliniju. Kas lemj viņam nāvi?

Pūlis rēkdams ceļ rokas. Mēs! mēs! mēs! Nāvi! Nost!

Liesma. Pilsonis dzejnieks Plinijs no brīvās tautas vienbalsīgi ir notiesāts uz nāvi. Kas grib viņu attaisnot? Pēkšņs klusums. Neviens... Spriedums ir jāizpilda revolūcijas vārdā. Tauta lai redz kas sagaida viņas nodevejus. Izpildīt tautas spriedumu! Kareivji pienāk.

Kāda sieviete ar šauteni un sarkanu lentu. Dodiet mums viņu! Viņa nešķīstās asinis lai slapina ielas akmeņus. Revolūcija ies tālak tam pāri.

Revolucionarie gvardi un sievietes ielenc dzejnieku. Liksim viņu pie sienas. Diezgan!

Dzejnieks tiek rauts no paaugstinājuma zemē.

Dzejnieks paceļ roku uz augšu. Es aizeju. Es nākšu pie jums tad, kad jūs draugi būsiet izsapņojuši asiņu un tumsības sapni un atmodisaties no murga gaismā un mierā, lielā nākotnes dienā...

Viņš tiek norauts pūlī.

Liesma saceldamās ar spēku. Uz kauju, pilsoņi! Par brīvību un tiesībām. Lai asinis plūst mēs kausimies, līdz vergu ķēdes lūst! Un visiem kontrrevolucionāriem lai te ir piemērs, ko tauta lemj saviem ienaidniekiem.

Troksnjs, kļiedzieni. Tiek pacelts liels sarkans karogs puļa vidū. Tad pie baznīcas, dibenā, aiz laukuma dzirdami asi šāvieni trokšņi, kuņģi atkārtojas vairāk reizas. Pēkšņi iestājas pūlī dziļš klusums. Visi sastingst, rokas lēni nolaižas.

Dzejnieka balss tālumā. Svētīti lai ir jūsu sapņi par mieru un gaismu, mani draugi, mūžīgi mūžam! Dziļš klusums.

Kāda sieviete melnā sēru uzvalkā čukstoši izbailēs.
Kas tur notika?

Kāda balss ar šausmām. Vaj viņu nošāva?

Jauna sieviete sabrūk uz ceļiem. Mieru un
gaismu... Kungs Dievs, ko mums būs darīt?

Balsis pūlī. Viņš ir miris... Pulis itka noliecas uz to pusī un klausas. Dzirdamas elsojošas raudas un vaidi. Daži sabrūk pie zemes.

Ķērcošā balss tālumā. Nost buržujus un no-
devejus!

Liesmā noskatas pirdzīgi uz sastingušo pūli, noņem lēnām masku. Redzams Lucifera sataniskais sejs. Nosviež masku pūlī un pirdzīgi garī nosmejas: He, he, he, he, he. Ercenģelis pamet savu zemes būdu. Lielais meistars slikti pazīst savus radījumus. He, he, he, he! Ļaudim. Uz priekšu! Puļa sastingums turpinas.

Priekšgars.

Ceturtais cēliens.

Liela pils zāle, kurā sapulcejusies revolucionarā padome-komiteja. Dibenpusē lieli logi uz laukuma pusī. Aiz laukuma redzami nami, baznīcas. Revolūcijas komitejas-padomes locekļi ap 20 cilvēki. Daži pie galda, daži gurdeni krēslos un uz divāniem. Sēdi vada pussirms vīrs, garu melnu bārzdu glūnošām acīm, bijis katordznieks; ass smīns. Laukums pārpildīts ar ļaudīm, tie nav redzami, bet caur logiem var manīt sarkanos karogus, kuri šūpojas uz rokam. Dzirdami reizam kļiedzieni un puļa kopsaucieni kā lielu vilņu troksnis.

Priekšsēdētājs cieti, mierīgi. Ta tad jautājums prasa atrisinājumu nekavejoši. Jūs dzirdiet to rūkoņu. Kavešanās var mums visiem nest postu.

Pirmais. Ko mēs varam atrisināt? Viņi grib ēst, mums nav maizes. Tik īss, tik garš.

Piektais. Bads viņus ir satracinājis un tie vairs nerēķinas ne ar ko. Un atbildīgi esot mēs.

Devītais enerģiski. Mums vajaga apgādat

maizi par katru maksu. Viņi mums uzticejās vadīt cīņu un valsti.

Priekšsēdētajs ironiski. Vaj jūs, biedri nevarētu pasūtīt viņiem maizi?

Desmitais. Mums vajaga griesties pie tautas ar uzsaukumu gaidīt. Un tad — jaizdod dekrets, ka visa maize valstī pieder visai tautai.

Priekšsēdētajs. Dekrets nav pankūka, kuŗu varetu likt uz pannas un izcept.

Piektais. Uz mūsu uzsaukumiem viņi skatas ar ienaidu un izsmej tos.

Otrais. Vajaga likt apsēt laukus. Visus vajaga raidīt uz laukiem, — vienu grandiozu darba armiju, lai tie strāda līdz rudenim, tad būs maize. Dekretu par...

Priekšsēdētajs. Būtu labi, ja dekrets sētu.

Pirmais. Jau vairak gadus zeme stāv atmatās. Viņiem nav arklu un izkapšu un lāpstu. Visi darba rīki ir pārkalti lielgabalos un zobenos. Revolucijas ieguvumi ir jasargā. No laukuma liels troksnis, dzirdami saucieni: maizi! maizi! Atbildību tautas priekšā!

Piektais pie loga, nervozi. Man liekas, — viņi varetu... Viņi nāk! Kustiba komitejā.

Priekšsēdētajs. Apmierinaties, biedri. Mūsu sargi ir labi bruņoti un paēduši. Pēc labiem paraugiem. Es par to esmu domājis. Es lūdzu, biedri, nākat pie gala slēdziena. Pretejā gadījumā tomēr varetu gadīties, kā viņi mūs nosit. No viņu kliegzieniem var visu sagaidīt.

Piecpadsmtais. Jums ļoti slikti joki, biedri. Un pavisam nevietā.

Priekšsēdētajs. Jūs domājat, biedri? Es nemaz nejokoju. Tie ir tie paši, kuŗi nosita ķeizaru un lika visām vērtībam uz galvas staigat. Es šos ļaudis ļoti cienu. Tie ir krietni malači. Darba tauta — vaj ne? He, he, he, he!

Sestais pieceļas aši; dusmās. Pie vella ar jūsu

darba tautu! Tie ir!.. tie ir!.. Nospļaujas un atmet ar roku.

Priekšsēdētajs. Pie lietas! Mēs esam sapulcejušies, lai pieņemtu lēmumu, kā apmierinat tautu. Jūs ziniet, ko viņa prasa! Dobjš troksnis un pūja kliedzieni ārā.

Ceturtais. Vajadzētu atļaut viņiem vēl reiz pārkravat buržuju dzīvokļus un nacionalizēt visu, kas tur atrodams.

Otrs. Jūs runājat, kā no mēneša. Vaj mēbeles, gleznas un vecu sudrabu var ēst? Maizes nekur vairs nava.

Sestais. Nekas netiek vairs ražots. Strādnieki slinko un tura apspriedes. Viņi streiko un prasa ikdienas jaunu algu.

Septītais. Dzelzsceļi arī vairs nav lietojami, kalnraktuves nestrādā un trūkst ogļu.

Astotais. Un buržujiem atņemtais laupijums ir izdalīts. Troksnis un saucieni uz laukuma.

Piecpadsmitais. Es galvoju, ka viņi tur kliedz uz mūsu komitejas rēķina.

Sestais. Tas ir no vīna. Šorīt ir izlausts klostera katedrales pagrabs un izveltas daudzas mucas ar svēto vīnu.

Priekšsēdētajs. Biedri, neapvainojiet tautu! Es nešaubos, ka ta ir tīra revolūcijas sajūta. Viņi padziļina revolūciju, kaut arī paši iekristu dziļumā. Bet tagad es vēl reiz uzaicinu pieņemt lēmumu, kas tagad darāms?

Sargu zaldats ienāk. Tautas delegāti vēlas runāt ar jums.

Apmulsums, kustība.

Priekšsēdētajs sausi. Lai viņi ienāk! Zaldats iziet.

Divi strādnieki ienāk. Mēs nākam...

Priekšsēdētajs. Ko jūs vēlaties?

Strādnieks iznāk lepnī priekšā. Tautas sapulces vārdā mēs prasām komitejai, lai ta nekavejoši gādā

maizi visiem pilsoņiem uz valsts rēķina, jo mums ir komuna. Bez tam japaaugstina strādnieku algas par simts procentem pie sešu stundu darba dienas... Tas ir viss mūsu lozungs.

Priekšsēdētajs. Un tad?

Strādnieks. Vairak neka. Ja, tikai tas, ja divu stundu laikā mēs nesapņemsim apmierinošu atbildi, tad tautas sapulce patur rīcības brīvību pret komiteju. Tas ir viss lozungs.

Priekšsēdētajs. Ejiet. Paziņojiet tautas sapulcei, ka pēc pusstundas viņa sapņems pienācīgu atbildi. Strādnieki aiziet. Zālē apjukums un klusešana. Nu, biedri, tagad jūs dzirdejat. Es gaidu jūsu rezolūciju par to.

Sestais uztraukts. Tas tak ir... Tas ir trakums! Ko lai mēs ar tādiem iesākam?

Pirmais. Izlaidisim manifestu tautai. Vispasaules revolūcijas vārdā viņiem ir japaciešas.

Sestais. Klusiet ar savu manifestu. Jūs plāpajiet kā sieva. Viņi spļauj uz jūsu manifestu.

Pirmais. Lūdzu neaizraujaties! Jūs variet par to dārgi samaksāt. Saprotiet?

Sestais zobgalīgi. Saprotu, ka jūsu galva nav kārtībā. Izmetiet reiz no turienes bērna iedomas.

Pirmais nikni. Es neatļaušu, ka mani ta apvaino! Es esmu tapat no tautas vēlets ka jūs. Es prasu jūsu atvainošanas.

Troksnis, draudoši žesti.

Otrais. Viņiem ir jābūt disciplinētiem. Tiklīdz jaunā raža būs gatava, viņi dabūs maizi.

Priekšsēdētajs ironiski. Neaizmirstiet, biedri, parakstīt tūlīt jauno ražu. Varbūt pa pastu. Nav ko kaveties.

Trešais draudoši pietrūkstas. Ko tas nozīmē? Jūs zobojaties neīstā brīdī.

Priekšsēdētajs. Nav izslēgta arī nopietnība.

Lūdzu. Solījumi mums neka nemaksā. Ja tikai nepienāk beigas tautas ticībai.

Trešais. Un tad?

Priekšsēdētajs. Tad? Tad ziedoņiet sevi pašu un liekat uzlipinat sevi uz ielas stūra ka manifestu.

Trešais nervozi. Ja, bet ko lai mēs daram?

Balsis. Ja, ko lai mēs daram? Kur izeja? Runajiet.

Priekšsēdētajs. Ja kaut kas nav pie mūsu organisma kārtībā, tad ir jameklē dakteris. Ja tur tas pūlis ir saslimis ar prasību maniju, viņam arī vajadzīgs dakteris. Viņi murgo. Viņi ir ļoti labi klausījušies mūsu nākotnes pasakā. Un nu viņi dzird pat miegā solījumus. Viņi gaviļē tam, kas vairak sola. Bet kad viņi atmostas no sapņiem un grib ēst, tad viņi sāk trakot. Tas ir vienlīdzības, brīvības un brālības delīrijs, kas tur rēc uz laukuma. Ir vajadzīgs steidzīgi dakteris.

Balsis. Ko jūs domajiet ar to? Runajiet! Kāds dakteris?

Priekšsēdētajs. Ķirurgs. Tikai ķirurgs vēl te var ko glābt. Taisnību sakot, būtu ļauzliek dēles, vaj ļanolaiž drusku asinis.

Sestais. Arvien trakak. Es atsakos tālak piedalities šaīs jokos. Liekat savu ķirurgu pie vecām sievam. Te runā uz mums vēsture.

Priekšsēdētajs. Ari vēsturei ir savs ķirurgs. Un tikai tas mūs var glābt no posta.

Sestais. Labi! Dodiet viņu šurp. Ka viņu sauc? Kur viņš atrodams?

Priekšsēdētajs. Viņš atrodams arvien tur, kur valsti pārņēmusi anarkija. Šis anarkijas ķirurgs ir diktators!

Balsis. Diktators! Diktators! Ko jūs runajiet? Ko tas lai nozīmē?

Priekšsēdētajs nopietni un salti. Tas nozīmē, ka jums reiz vajaga atvērt acis un saprast, cik bi-

stami ir izdabat pūļa prasībam. Tas ir izlaist tīgeri no krāta un sagaidīt to ar apsveikuma runu.

Devītais. Ta ir tauta, ne tīgeris. Ta ir darba tauta.

Priekšsēdētājs. Un kaut jūs to arī sauktu ar vismiļāko vārdu. Te nu mēs esam ar šo tautu. Jūs dzirdiet, ka viņi auro? Vaj jūs variet tikt ar viņu galā? Tad dariet to. Bet es redzu tagad skaidri, ka ne mēs vairs valdam, bet pūlis. Mēs uzpūtām šī okeana bangas ar lieliem solījumiem; viņi bija paklausīgi un sāka dejot. Un tagad mēs esam vairs tikai skaida, ne kuģis, viņu ūdeņos. Ka es redzu, neviens vairs no jums neka cita nevēlas, ka iet dibenā.

Piektais. Pareizi jūs teicat: ir vajadzīga stingra roka, lai viņus savaldītu. Ķeizaram bija stingra roka un viņš valdīja.

Otrs steidzīgi. Visi strādāja...

Trešais tapat. Visiem bija maize un darbs...

Ceturtais. Valsts bija varena...

Piektais. Neviens nedrīksteja kaut ko prasīt...

Balsis. Ja, ja. Bij, bij. Pareizi... Ja gan!

Sestais. Bet ko teiks revolūcija, biedri? Mums vajaga pierādīt, ka mūsu pasaulei ir nākotne...

Drandoši kļiedzieni no laukuma puses. Caur logiem redzams, ka sakustas karogi.

Priekšsēdētājs dzeloši. Tur runā jūsu nākotne... Atgādinu, ka mums atliek divdesmit minūtes laika. Varbūt kāds grib glābties pa pakalduvim? Tas var doties ceļā tūlīt. Troksnis.

Balsis. Kārtību! Runājiet! Mums jārikojas tūlīt! Mieru!

Priekšsēdētājs. Es teicu jau: ir vajadzīgs diktators. Tagad mums ir jāizšķiras: vaj savaldīt pūli, vaj likties no viņa samīt sevi kājam. Es izvēlos pirmo ceļu. Ja mēs gribam glābt revolūcijas ieguvumus, mums ir jāvalda pūlis. Paklausaties tikai

ka viņi rēc! Viņi prasa maizi! Vaj viņi ir strādājuši? Šie sliņķi un blēži grib tikai ēst un gulet. Viņi grib no mums maizi un spēles un teatri. To viņi gribejuši ir visos laikos. To viņi kļiedza Romā un Ēģiptē. Un Romas cezari pazaudeja valsti. Bet paskataties uz gudrajiem. Viņi laida šos brēcejus, ka ūdeni uz savu dzirnavu ratiem un viņu slava ir mūžīga. Perikls viņus nosauca vienlīdzīgi par vergiem un lika nopērt viņu muguras sarkanas. Bet marmora un zelta tempļi izauga ka brīnums Grieķijā. Cezari, kuŗi prata strādat ar šiem vēršiem darija Romu bagatu un skaistu. Faraonu piramidēs ir iemūrets vairak vergu neka ķieģeļu. Peters Lielais dibināja Peterpili uz strādnieku kauliem, ar kuŗiem purvi tika piedzīti pilni. Un jūs gribiet šos vazankus un sliņķus uz troņa nosēdinat. Vēlu laimes! Es redzu, ka jūs esiet likuši savas galvas šī pūķa žokļos un tad vēl gribiet barot tos ar manifestiem un tiesībam un vienlīdzību un mītiņiem. Riebums! Glēvums! Bet tagad ir par vēlu. Viņi spēlesies drīz ar mūsu galvam un mētas tās pa gaisu ka nesen vēl ķeizara kroņus. Vienīgais var mūs glābt tikai vēstures ķirurgs diktators. Kulturas vārdā un cilvecības vārdā viņam ir jānāk. Viņš apsauc vētru kā Kristus. Viņa manifests ir uguns un viņa likums — vara. Pūlis ir zvērs. Mežonība rēc no viņa rīkles. Tikai jūgs un pātaga viņam der. Uguns un lode — ir labakā barība šiem mežonjiem. Kultura un bagatība aug tikai uz ta lauka, kas bagatīgi liets ar pūļa asinim. Ta ir mana programma!

Balsis. Ka to izvest? Mums ir tautas valdība. komuna. Ko darīt?

Priekšsēdētajs. Es domaju ka šai komunai ir laiks nolasīt manifestu, kuŗu ta saprot. Vergu manifests ir vara un suņu pātaga. Tie nes brīnišķīgus augļus. Šo manifestu es pazīstu vārdu pa vārdam no vēstures. Es esmu to norakstījis no visu

svēto ķeizaru arķiviem. Bet es viņu varu nodot tikai diktatoram, kuram netrīc roka to parakstot.

Balsis. Diktatoru! Diktatoru! Lieli žesti.

Sestais priekšsēdētājam. Sakiet, biedri, kādas pilnvaras mēs varam dot diktatoram?

Priekšsēdētājs. Visas vaj nekādas. Mēs vaj pūlis. Slava un kultūra, vaj nāve un kauns! Te nav citas izvēles. Klausaties, viņi prasa savas tiesības un maizi. Divdesmit stundas darba dienā! Uzraugus ar pātagam klāt. Alga — ne par daudz maizes, lai nepārēdas. Nekādu mītiņu, nekādu rezolūciju, nekādu brīvību! Arklos viņus jūgt! vedomos. Dzelzs roka! Augstākā brīvība — karatavas — tas ir pūļa manifests un visa konstitūcija. Vara ir viņu Madonna, kuru tie pielūdz ceļos mezdami. Mums ir vara, biedri! Neatdāviniet viņu pūļam, ka sīknaudu. Vara mētajas uz laukumiem un ielām ka sapuvīš ābols un nav neviena kas to paceļ. Neļaujiet to pacelt vergiem, lai mums nav jābago viņu zēlastība. Kam ir drosmē valdīt un pavēlet? Es to prasu, lai zinātu kas jādara.

Troksnis. Balsis no laukuma. Nost ar komiteju! Nost! Lai dzīvo tautas valdība!

Visi pieceļas un stiepj rokas gaisā. Varu! Varu! Viņi ir jāsavaldā! Pasteidzaties!

Priekšsēdētājs. Ieceliet diktatoru! Ir tikai desmit minūtes laika. Lai diktators viņiem atbild!

Balsis. Diktatoru! Diktatoru! Mēs piekrītam! Māj viens otram; liela kustība un uztraukums.

Priekšsēdētājs. Nosauciet kandidātus!

Balsis. Jūs esiet diktators! Vienbalsīgi! Lai dzīvo diktators. Urā! Urā!

Priekšsēdētājs. Man ir vajadzīgas neaprobežotas tiesības. Vairāk ka ķeizaram un pūļam! Kas balso par to? Es gribu visu vaj neko!

Visi rokas paceldami. Ar neaprobežotām tiesībām. Sveiks, biedri! Sveiks, diktators!

Diktators. Pateicos, biedri, par uzticību! No mūžības man ir bijis riebums pret pūli un es centīšos viņu savaldīt. Jo neviens nepazīst labāk dumpiniekus un tumšos instinktus, ka es. Ir pēdejšais laiks, lai rīkotos. Sakārtojiet armiju. Dodiet manas pavēles zaldātiem. Kas ir ar mani, tas dzīvos un valdīs. Es iesāku kulturas un civilizācijas vārdā.

Liels troksnis ārā.

Balsis. Viņi prasa atbildi. Laiks ir klāt. Runājiet uz viņiem. Paziņojiet par notikušo. Jums tagad ir jāatbild par visu.

Diktators mierīgi. Es došu atbildi, kas viņus apmierinās uz mūžīgiem laikiem! Man ir praktika, nebaidaties. Šurp apsardzes generali!

Kareivis izsteidzas un drīz ienāk generalis.

Generalis sveicina. Jūsu rīcībā stāv revolucionārā armija.

Diktators. Liekat pielādet ieročus un uzstādit ložmeteļus! Nekavejaties. Mums stāv priekšā liela un svētīga operācija par slavu revolūcijai, kuŗa ir apdraudeta. Par manu pavēļu neizpildišanu jūs atbildesiet ar savu galvu. Ejiet un esiet gatavi!

Generalis sveicina. Līdz galam uzticīgs revolucionārai valdībai! Aiziet.

Kustības, uztraukums.

Balsis. Ko jūs gribat darīt? Ko tas nozīmē?

Diktators. Varbūt jūs gribiet darīt kaut ko manā vietā. Lūdzu. Es atkāpjos.

Visi. Nē, nē! Lūdzam! Lūdzam!

Diktators asi. Tad ir laiks, ka jūs klusiet. Es tikai piepildīšu to uzdevumu, ko apstākļi liek man rokās. Iet uz balkona pusi. Atveriet durvis.

Liela stikla durvis uz balkonu tiek plaši atrautas, diktators iziet uz balkona. Pēkšņi klusums ārā pūlī.

Diktators uz ļaudīm. Uz revolucionārās komitejas vienbalsīgu lēmumu es esmu iecelts par dikta-

toru. Es gribu atbildēt uz jūsu prasībam. Ievērojiet! Visas sapulces ir aizliegtas. Tiek ieviesta divdesmit stundu darbdiens. Alga — divas mārciņas maizes dienā tiem, kas strādā. Visi ieroči jānodod divdesmitčetrus stundu laikā. Bez ierunas un nekavejoši jāizpilda visas manas pavēles! Kas pretojas, tiek nošauts! Mājās! Pie darba! Prom! Es to daru cilvēces labā! Tagad jūs ziniet, kas jums jā dara. Prom! Viņš aizver arī durvis un ienāk lepni majestātīgi zālē. Ārā saceļas eļļīgs troksnis, kļiedzieni, lāsti. Liekas, pūlis sagāzīs pili.

Balsis no zāles dalībniekiem. Kas tur notiek? Mēs esam pazuduši. Ko jūs tur teicāt?

Otrais pie loga. Viņi gāžas šurp ar paceltām dūrem!

Piektais. Glābjaties! Viņi mūs nositīs!

Diktators. Glābjaties, biedri! Es palieku izpildīt savu pienākumu civilizācijas labā!

Caur balkona stikliem istabā iekrīt akmens, tad sāk plīst logu rūtis no akmeņu sviedieniem. Rūkoņa, troksnis, lāsti: Sitiet viņus, neliešus! Nost! Nost! Revolucionārās komitejas locekļi aizbēg kur kuņģis, pamezdamī visas savas aktis un papirus uz grīdas vaj krēsliem.

Diktators uz sargkareivi. Ģenerāli šurp! Nostādamies lielā pozā istabas vidū. Lūk, tāda man patīk tauta! Tagad viņa ir uz īsta ceļa. Visomulīgākais karnevals!

Ģenerālis iesteidzas. Jūsu rīcībā, diktator!

Diktators. Labi. Bez instrumenta pats Satans nevar spēlēt. Rādīdams uz logiem. Jūs dzirdiet šos kļiedzienus? Ta ir anarķija. Tas ir vairāk kā zvērs! Tas ir pūļa trakums, kurū tikai es varu saprast. Jums ir tas gods būt par augsta ķirurga instrumentu. Tad uz priekšu! Atklājiet uguni uz viņiem no visiem ieročiem un no visām pusēm! Agrāk neapstāties, kamēr uz laukuma ir absolūts klusums. Saņemiet iepriekš manu pateicību un ziniet, ka es labprāt dalos mūsu nākotnē ar jums. Steidzieties! Asi. Marš!

Generalis sveicina. Līdz nāvei uzticīgs revolūcijai! Aizsteidzas, dzirdama rūkoņa, lauž jau durvis un logus.

Diktators stāv saliecies it kā klausīdamies un gaidīdams. Uz brīdi nāvīgs klusums, tikai nedaudz acumirkļus. Diktators dreb no nepacietības. Tad pēkšņi sāk strādāt ložmeteji; dzirdami flinšu šāvieni. Šaušana pieaug drudzainā ritmā un norīb arī lielgabalu šāvieni. Ārā uz laukuma dažī asi kliegzieni, vaimanas, tad nenoteiktas skaņas, ka stenešana un vaidī. Redzams, ka gāžas karogi un krīt plakati. Viss saplūst šāvieni dunešanā. — Diktators saceļas, elpo ātri, izpleš rokas, viņa sejs sāk blāzmoties asiņainā gaismā. Viņš sāk šūpoties kā apreibis savādā dejā, arvien straujāk un nevaldamāk. Maska noveļas no viņa sejas, redzams Satana vaigs pilns tumšas mežonīgas ekstazes. Lielā aizrautībā. Asinis! Asinis!.. O, kādas kāzas! Kas par karnevalu! Ho, ho, ho, ho! Kāda raža! Kāds ieguvums! Kāds smalks un lēts vīns! Lielā priekā viņš uzsāk satanisku deju līdz ložmeteju taktam. Tumšsarkana gaisma, nākdama no laukuma, piepilda telpu, kurā deju diktators kā liels melns traips.

Priekšskars.

Piektais cēliens.

Laukums lielā dienvidus pilsētā. Pa labi maza mošeja ar ieejas vārtiem un mūra sētu un torņa logu. Pa kreisi tirgus laukums ar vecām tukšām pārdeveju teltīm. Vidū, tālak aiz laukuma, namu rindas. Redzama kāda baznīca un mošeja ar pusmēnesi. Krēslaina diena. Dažādu tautu ļaudis, vīrieši, sievas, bērni, kareivji, strādnieki, zemnieki, veci un jauni saguluši pie mošejas mūra. Viņi ir skrandaini, mežonīgā izskatā, slimī, badā mirstoši. Daži sēd, dažī stāv, citi ir jau nesamapā. Kāds guļ miris.

Kareivis noskrandājies, netīrs, drūms, ar šauteni rupji atbīda ļaudis no vidus. Tālak, tālak nost! Te nāks sanitars. Ceļu nedrīkst aizsprostot!

Vecs bēglis. Vaj viņš drīz nāks? Jau vairak dienas, ka mēs viņu gaidam. Neka vēl nemana. Nopūšas.

Kareivis cieti un pavēloši. Viņš nāks, kad viņa laiks būs klāt. Paciešaties! Aizgriežas un staigā.

Jaunā sieviete. Runā, ka viņš vedot netikai maizi, bet arī zāles slimniekiem. Viņš esot sūtīts no kāda sveša un bagata ķēniņa ar dāvanam visiem. Arī dziedinat varot. Vaj tas varetu būt?

Zemnieks. Ja, viņam esot arī sēkla līdz un viņš apsējot visus tīrumus. Dieviņ, kaut drizak!..

Matrozis. Saka, ka miera līgumu viņš vedot līdzī, kas japaraksta visiem. Uz viņa pavēli visur ieroči tiekot iznīcināti. Vakar viņš esot ieradies pilsētā un šodien viņam vajaga būt uz laukuma.

Strādnieks paceļ galvu. Viņš kavejas par daudz ilgi. Mani abi puiseni nomira vakar. Viņu mutes bija pilnas ar koku mizām, kuņas tie ēda. Viņš nāk par vēlu!

Kāda smaga balss. Viņu gaida sen. Bet viņa nav. Viss mānīšana. Nāk nāve — tas ir mūsu bagatais sanitars. Viņa ievāc kur nav sējusi.

Klusuma brīdis.

Sieviete ar bērnu pie krūts piesteigdamās. Palīdziet un žēlojiet! Viņš ir mans vienīgais! Dodiet kumosu maizes. Viņa mazās dvēseles vārdā! Palīdziet! Paceļ bērnu uz rokām, kā rādīdama.

Vecais bēglis. Kas tur kliedz? Nevajaga ta brēkt. Pagaidī, te drīz nāks sanitars, viņam daudz maizes, Viņš tev palīdzēs.

Sieviete šūpodama bērnu. Piecas dienas man nekas nav bijis mutē, kā tikai ūdens. Es neprasu sevis dēļ. Bet viņam nav vairs no manis ko ņemt. Man ir tikai nedaudz asiņu ko viņš izziž. Es gribu mirt, lai tikai viņš dzīvo. Viņš ir tik skaists, viņš grib dzīvot. Glābiet viņu!

Kāds slimis kareivis. Apsauciet to sievieti, lai viņa nekliedz. Viņa ir smieklīga ar savām vaimanam.

Jaunā sieviete. Viņa domā, ka viņai vien ir bērns. Viņa domā, ka citi nemirst. Vāķies tālak, muļķe!

Matrozis. Savadi, kā ir vēl cilvēki, kuri kliedz un vaimanā.

Sieviete ar bērnu no metas ceļos. Viņš ir tik mazs un daiļš un nevarīgs. Viņš nedara nevienam ļaunu. Viņš pat neraud. Bet viņš ir pilns dzīvības. Paldziņiet, jūs, kas saprotiet mokas un nāvi!

Matrozis. Ej, ej, vāķies pie malas! Būtu labak sen sapratusi, kas ar viņu jādara.

Sieviete ar bērnu pietrūkstas kā lielās bailēs grib skriet prom, pakrīt un paliek guļot. Svētā Dievmāte, glābi mūs!

Kareivis. Kādi smieklīgi ļaudis ar viņu dievmātem!

Vecais bēglis uz nomirušo rādīdams. Tas, man liekas, jau izdod smaku, viņu vajadzētu novākt. Kur paliek raceji?

Jaunā sieviete. Pagaidi vien. Viņi to aizvāks kopā ar tevi.

Vecais bēglis. Klusi negantā! Rāda ar dūri.

Matrozis. Visus mūs novāks. Nesteidzaties. Drīz nerunās neviens.

Kāds strādnieks murgos sauc pēc maizes, tad atkal klusums.

Meitene smejas murgos pamoždamās. Ak, cik skaisti! Modina zēnu sev blakus. Celies, celies! Ir labi! Mēs bijām uz lauka, kā agrak mājās. Saule tik silta, puķes ziedēja. Un bija tikko cepta dzeltena jauna rudzu maize. Kā smaržoja! Mēs varejām ēst cik tikas. Brālīt — un sunim arī es vēl devu... Skatas apkārt. Ak! Vaj tad viss tapat kā bijis? Vaj tad viss tikai sapnis vien? Sapnis... sapnis. Aizsedz acis un raud.

Zēns. Es vairs negribu ēst. Es gribu gulet. Es gribu tumšu un klusu vietu, bet te ir tik daudz ļaužu. Vaj sanitars vēl nav nācis? Aizgriežas un aizmieg.

Bēgli, maizes mekletāji, slimi nāk ar paunam, lielām kūjam rokās, lēni nespēcīgi, taustīdamies un bailīgi un glūnedami.

Viņu sejas ir melni dzeltenas, kājas basas vaj skrandās apautas. Daži bērni, kuņģi gūdeniem līdzīgi ar lielām nekustīgām acīm.

Zemnieks. Te ir daudz jau. Ļaudis, kas te ir?

Matrozis. Bads, mēris, posts un nāve. Nolaižiet paunas.

Cīts bēglis vecs vīrs baltu bārzdu. Saki, mīļais cilvēks, kur te var aiziet uz Smirnu. Tur runā esot vēl kas dabujams.

Srādnieks. Maize aug tikai tur kur sēj graudus. Bet tos nekur vairs nesēj.

Vecais vīrs. Kadēļ nesēj?

Srādnieks. Ir jasēj miroņi, muļķis tu esi ja neka nesaproti.

Matrozis. No kurienes jūs nāciet?

Vecais vīrs. No ziemeļiem. Mums tur sen neka vairs nava. Jo zeme guļ mirusi un neka vairs nedod. Nevienam nav vaļas to dzīvu darīt!

Jaunā sieviete. Vaj neviens vairs nestrādā?

Vecais vīrs. Pie mums cīnas. Visi cīnas par revolūciju un pasaules atpestīšanu. Nav laika strādāt mīļā. Tā esot pēdejā kauja.

Kareivis ar sarkanu pārsienamo pār galvu jauni un dedzīgi. Buržuji ir noveduši zemi postā un nāvē. Viņi ir noslēpuši maizi un palaiduši sērgas. Viņi ir saģiftejuši tautu. Viņus vajaga iznīcināt. Lai dzīvo vispasaules revolūcija un brīvība! Sāk sarunāties ar laudīm.

Vecais vīrs. Kas ir buržuji? Es nezinu. Bet saki, vaj jūs neesiet dzirdejuši par kādu sanitaru, kuņģis te maizi gādājis visiem? Viņš nākot no Indijas ķēniņiem sūtīts.

Vēcais bēglis. Ja. Šodien te viņam vajaga iet garam. Mēs gaidam.

Vairaki bēgļi reizē. Ko jūs saki, te? Viņš nāks? Ak, kāda laime! Paliksim uz vietas! Nomet paunas un drūzmejas priekšā. Liela kustība.

Kareivis ar šauteni bīda tos uz abām pusēm. Ceļu,

ceļu! Pie malas. Jūs aizsprostojat ceļu ar saviem likiem! Nost! Nobīda pie malas.

Tēvs ar zēnu sabrūk noguris pie mūra citiem priekšā. Kungs, saudzi mūs nabagus! Lai saule nenoriet par tavu dusmību!

Zēns. Tēt, man slāpst, man deg. Dod man lāsiti ūdens. Lūdzu, mīļais tētīt!

Tēvs. Klusi, dēls. Nav ūdeņa kas mūs varetu glābt. Gaidi kamēr atnāk sanitars. Tas kungs lai dzirda tavu dvēseli ar paradizes valgumu.

Jaunā sieviete. Ūdens ir pilns ar nāvi, tapat kā zeme. Visas zivis upēs ir mirušas.

Tēvs. Ja. Visi zvēri mežos ir miruši. Saka, ka no likiem, kuņģos bija mēris. Visa zāle laukos ir bez zaļuma. Mēs gājām tūkstoš verstis un redzejām tikai pelnus un dzīvnieku kaulus pie cilvēku kauliem.

Turks guļ; murgos paceļ rokas uz augšu un kliedz. Allā! Allā! Dod man aizsniegt aku pirms vakars nāk. Man slāpst! Atkrīt atpakaļ.

Vecais bēglis. Ko viņš runā par aku! Nesaprotami.

Matrozis. Viņš guļ ar mēri. Drīz viņš vairs neklieds. Būs miers.

Kāds bēglis izballēs. Vaj te arī ir mēris? Mēs bēgam no ta dienam un naktim.

Matrozis. Mēris ir visur, tapat kā bads un nāve.

Bēglis. Tad ir jādodas tālak. Tālak no viņa.

Aiziet atskatīdamies bailēs.

Kareivis ar sarkanu apsēju. Mēris un bads ir visur. Imperialisti un sasodītie buržuji ir tos uzlaiduši lai iznīcinātu revolūcijas ieguvumus. Viņi ir nozaguši mūsu maizi un mieru. Mums vajaga stāvēt līdz pēdejam un iekarot visu pasauli. Mums vajaga atņemt tiem maizi un tos iznīcināt. Tad brīvība piederēs darba tautai. Esiet modrigi naidā līdz

pēdejam. Lai buržuju asinis plūst straumem un apmēslo zemi. Tikai tad būs maize un miers!

Klusuma brīdis.

I m a m s sauc dziedādams no torņa loga. Izredzietie, nāciet Allā mājoklī. Nolieciet savas kurpes un pameciet zemes puteklus. Mūžīgs miers un skaidriba ir Allā mājoklī.

Klusuma brīdis.

Sieviete ar bērnu pamostas, paceļas uz ceļiem. Žēlojiet jūs, kam dvēsele nav mirusi! Jūsu rokās es nododu viņa jauno miesu, kad man jamirst. Dodiet viņam maizi un saudziet viņa dzīvību. Viņš ir tik daiļš un vārgs. Atkrīt atpakaļ.

Tēvs ar zēnu. Vaj viņas bērns vēl ir dzīvs?

Matrozis. Tas ir pilnīgi vienalga, dzīvs vaj ne. Mēs visi esam līdzīgi. Bērns vaj tēvs. Ta ir lielā vienlīdzība...

Jauns pulks bēgļu un slimu pienāk.

Balsis. Saka, ka te tikšot izdalīta maize un izsniegta sāls!

Cīta balss. Tik daudz ļaužu!.. Mums visiem nepietiks.

Līela spiešanās.

Kareivis ar šauteni. Pie malas! Nerunajat niekus! Atbīda tos.

Zemnieks cīnās ar kareivi dēļ kādas vietas kur palikt. Es ar gribu dzīvot. Es esmu gājis tūkstoš verstis lai mekletu maizi.

Kareivis. Un es esmu cīnijies jūsu visu labā. Man miesa ir vienās rētās un man gan būs tiesība dabūt atmaksu.

Matrozis mierīgi. Mēs visi saņemsim savu daļu. Šodien vaj rīt. Nāve apklusina visus.

Zemnieks. Nerunā par to, ko tu nepazīsti. Es viņu redzeju. Nav iespējams būt viņas tuvumā. Dievs lai nogriež viņu redzet vaigu vaigā. Viņas

dvaša nogāž pasauli kā vētra mežus un druvas. Pelni paliek, kur tā gājusi. Ak, mēs gājām un meklejām maizi, bet sādžas bija tukšas un klusas. Visās istabās guleja un sēdeja ļaudis, bet tie bija miruši. Mēris neatstāj pat kapračus pāri. Bērni guleja mātem krūtīs iekodušies. Zvēri staigāja un baidījās ēst, jo tie paši krita. Ta Kunga roka vien mūs var glābt. Esiet gatavi saņemt žēlastību, jo nav neviena kareivja, ne ģenerāļa kas spētu karot ar nāvi.

Matrozis. Lūk, lielākais pasaules diktators, biedrs nāve. Un nekad nestreiko. Tagad viņš staigā sarkanā krāsā. Tas ir modē.

Kareivis ar sarkanu apsēju. Tā runā imperialisti. Tikai brīvība staigā sarkanā mētelī. Aiziet.

klusums. Cilveki apsēžas un nogulstas.

Turks pietrūkstas murgos. Allā! Allā! Man slāpst! Neaizveri savu aku man! Iet dažus soļus un krīt blakus jaunai sievietei. Paliek nekustēdamies lēnās trīsās. Mirst.

Jaunā sieviete izbailēs. Viņš mirst! Viņam ir mēris. Vāciet viņu prom, lai mums visiem nav jamirst. Viņa mēģina rāpties prom. Sanitari! Sanitari!

Vecais bēglis. Sanitari te neder. Tikai liķu vedeji un kaprači.

Matrozis. Tas ir mūžīgais miers, kuŗu mēs tautam izkaŗojām. Vienlīdzība, brīvība un brālība. Un apvienošanās

Jaunā sieviete. Ne, ne, es negribu šodien vēl mirt. Mirušos vajaga aizvākt. Vajaga saukt apbedītajus!

Sieviete ar bērnu pieceļas aši un dodas prom. Ne, ne! Es negribu ka viņš mirst līdz ar mani. Viņa streipulo un pakrīt, paliek guļot ar bērnu uz krūts.

Vecais vīrs. Nāves kungs staigā pa pasauli, ka rakstos teikts. Visi kalpo viņam lai nomaitatu cilvēkus. Kungs, stāvi mums klāt!.. Vaj sanitars vēl nenāk?

Kareivis ar sarkano apsēju pienāk atkal un nostājas ļaužu vidū. Mācaties saprast, no kurienes nāk viss šis posts. To ir radījuši darba tautas ienaidnieki. Nē, tagad mums nav laika domāt par badu un mēri, mums vajaga būt gataviem uz cīņu līdz pēdejam. Visai pasaulei vajaga degt naida ugunīs pret buržujiem un bagatniekiem. Tikai tad, kad viņi būs iznīcināti, mums būs maize un brīvība. Celies darba tauta, uz pēdejo kauju!

Klusums.

Matrozis drūmi. Tas ir kāds komediants, kāds ielas aktiers. Ja, katrs pelna savu maizi ka var, pat mēra laikā. Mēs tev, draugs, neka nevaram dot.

Kareivis ar sarkano apsēju. Glēvulis! Nodevejs! Aiziet.

Imams no torņa, dziedoši. Allā pagalmos galds ir klāts priekš salkušiem. Nāciet uz lūgšanu jo viņa žēlastība ir ka zelts un viņa miers ir pilns laimes.

Klusums. Pēkšņi parādas apbedītajū rati, kuņus velk divi vīri. Tiem seko divi ļiķu raceji. Sejas visiem līdz acim no apakšas ir aizsegtas ar aizsargu audeklu, kas apsedz mutes un degunus. Rati iebrauc ļaužu vidū un apstājas. Ļaudis saraujas bailīgi.

Kareivis ar šauteni. Šurp! Te ir vēl daži. Lūk šo! Apbedītajū iesviež ratos nomirušo. Un šo vēl! Uz turku rādīdams. Apbedītajū iesviež turku otram blakus. Tad viņi iemet kādu bērnu. Un vēl šo! Liekas, ta jau arī ir mirusi. Rāda uz sievieti ar bērnu pie krūts.

Sieviete ar bērnu paceļ stīvu skatu ka brīnīdamās, tad iekliedzas asi un drausmīgi. Ne, ne! Nost! Es negribu mirt! Prom.

Tēvs ar zēnu, Es arī ne! Ne! ne!

Meitene pie zēna Brālītis guļ, viņš ir vesels!

Balsis. Es arī ne! Es arī ne. Ne! ne! Visur kur griežas apbedītajū ļaudis saraujas un protestē.

Kareivis ar šauteni. Tad prom! Tālāk! Un steidzaties drīz atpakaļ! Rati ātri aizbrauc stumti un vilkti no četriem apbedītajiem.

Dziļš sastingums un klusums. Brīdi kareivis ar šauteni soļo caur ļaužu rindam vienaldzīgs cauri. Jauni klejotāji pienāk un spiežas viens caur otru uz priekšu. Nopūtas un vaidi. Viņi apstājas, apsēstas vaj nogulstas.

B a l s s. Meli, viss meli! Nekur vairs nav maizes. Tikai nāve.

C i t a b a l s s. Iesim mirt uz lauka. Tur vēl ir miers un saule.

C i t a b a l s s. Mūžīgais miers ir tikai nāvē.

C i t a b a l s s. Es jūtu viņu nākam! Viņa ir tas labākais, kas mums vēl atliek.

C i t a b a l s s. Ak, kaut jēl drīzak. Pasaule ir tik riebīga un kaila. Kungs, Kungs!

K a r e i v j a b a l s s asa, dedzīga. He, he, he, he! Ta ir jūsu vienīgā izeja. Jūs guliet, jūs mirstiet. Vergu pulks, glēvuļi! Izskrien vidū izplestām rokam. Ceļaties! Mostaties! Atmaksājiet tiem, kuri jūs kalpināja. Nemirstiet, bet ņemiet ieročus lai cīnitos! Pasaules revolūcija ir pie durvim. Noslaukiet no zemes visas viņu pilsētas. Sagāžiet viņu dievnamus, jo tie ir slepkavu bedres. Izkarojiet sev maizi un brīvību! He, he, he, he! Vaj Dievs jūs nav radījis pēc savas līdzības? Topiet brīvi ka Dievs. Ceļaties! Augšā!

Klusums, neviens nekustas. Kareivis ar sārkanu apsēju ap galvu, paliek izaicinošā pozā stāvot.

I m a m s no mošejas torņa skaita lūgšanu. Lai tam, kas ir bijis mans ienaidsniēks Allā ir pilns lēnprātības. Lai debess spožums krīt uz viņa galvas. Lai tam, kas rok aku, kur man iekrist, Allā atmaksā nākdams viņam palīgā. Lai tam, kas izplēš akmeņus no ceļa, lai mani nomētatu, Allā dod viņa rokam vairak spēka un veikluma. Lai tam, kas man nāvi vēlē, Allā piešķir tik ilgu mūžu, ka mūžību. Lai tam, kas mani raida uz pekli, Allā sagatavo vietu paradīzē ar rozem apstādītu. Lai tam, kas mani apmelo, liktens ir labvēlīgs un smaidīgs. Jo miesas ienaids un asi-

nis nāk no tumsības dziļumiem, bet dvēseles spožums ir gaišaks par sauli.

Klusums. Kareivis ir saliecies un lēnām aiziet. Dzirdami dziļi vaidi un nopūtas.

Balss. Kur mums iet? Kur mums glābties?

Cita balss. Mēs esam nobrieduši nāvei. Vai mums!

Daudzas balsis. Vai mums! Vai mums!..

Balss. Neviena ceļa, nevienas vēsmas. Tikai nāve!

Cita balss. Tikai nāve... Vai mums!

Daudzas balsis dziļās nopūtās. Tikai nāve! Vai mums! Vai mums!

Balss. Saulei nav gaismas. Krūtim nav elpas. Vai mums!

Viss pulks dziļās vaidās. Krūtim nav elpas! Vai, vai, vai mums!

Ļaudis nokar galvas, saliecas, nogulstas kā murgā un smagās pozās iegrimst ka dziļā letarģijā. Kaut kur pūli dzirdami nīcīgi, riebigi smieklī no kareivja ar sarkano apsēju: he, he, he, he, he! Nolaižas dziļaka krēsla. Klusums.

Kāda skanīga gaiša balss tālumā. Nāk, nāk! Sanitars nāk! Atplaukst gaišums.

Balss tuvu. Nāk, nāk! Viņš nāk! Sanitars nāk!

Balsis pulkā. Klau! Kas tas? Kas sauca?

Liela kustība, gulošie paceļ galvas un skatas pārsteigti un izbrīnedamies.

Balsis pulkā. Viņš ir klāt! Sanitars! Sanitars! Ceļu! Mostaties! Ak, kāda laime! Kur viņš ir? Paceļas pussēdus, laimīgi smaidošām sejām raugas uz tālumu.

Sanitars parādas dibenā lēni nākdams uz priekšu. Viņam ir gaišas audekla drēbes, zandales kājās un neapsegta galva. Uz krūtim viņam uzšūts sarkans krusts ka sanitariem. Viņš ir jauns un skaists. Viņam nāk līdz divi jaunekļi, kuņiem ir jostas ar pārsienamiem līdzekļiem un sarkani krūsti uz piedurknēm uzšūti. Tik daudz viņu te ir! Tik daudz! Saule pārlaižas pār laukumu un ļaudim.

Balsis. Ak! Viņš ir klāt! Prieka kļiedzieni, visas sejas vērstas uz viņu, rokas tiek izstieptas, daudzi pieceļas un

lielā priekā tiecas viņam preti. Palīdziet, glābiet! Mēs gribam dzīvot! Maizi, maizi! maizi!

Sanitārs ļaužu vidū apstājas. Maizes man nav. Manas rokas ir tukšas... Bet glābšana ir tuva, jo laiks ir klāt! Es esmu sūtīts paziņot jums lielo atsvabinašanu.

Ļaudis lielā priekā. Viņš ir klāt! Viņš ir klāt! Dodi mums maizi! Glābi mūs no nāves! Apturi mēri! Dodi mums mieru! Aizdzen šausmas un asinis!

Sanitārs. Esiet droši. Neviens jums nevar dot, ko jūs prasiet, bet viss ir jūsu rokās, ko jūs kārojat. Tikai atmosties vajaga, atmosties... No dziļa asins murga, no aptumšošanās.

Ļaudis apstāj viņu no visām pusēm ar paceltām rokām. Palīdz, palīdz... Mums ir sāpes, mums nav ne māju, ne dzimtenes, ne ceļa. Ko mēs lai daram?

Sanitārs. Aizmirstiet visu, kas vakar bijis. Aizmirstiet karu, cīņas, revolūcijas, kuņas radija ieroči un naidus. Meklējiet mieru un sauli...

Kareivis ar sarkano apsēju parādas pēkšņi aiz viņa un sauc asā balsī. Biedri, viņš runā par cīņas beigšanu! Neticiet viņam! Vienīgi revolūcija līdz galam mums dos laimi!

Sanitārs lēni atgriežas pret kareivi. Ļaudis satrūkstas, ka no asa dūriena, bet paliek pie sanitāra. Revolūcija nenāk ar kliegzieni un asinīm. Revolūcija ir svēta, jo viņa atjauno cilveku sirdis. Revolūcija nāk, ka ratu ritenis, kas mums atved ražu. Revolūcija rit, ka asinis no lielas sirds un atnes mums dzīvību. Un revolūcija guļ mūsu dvēselē, ka neizplaucis zieds. Esiet droši, viņa izplauks drīz un sauks mūs uz jaunām cīņām bez ieročiem un naida. Viņa nāk kā tirans — Taisnības un Gara pavēlnieks.

Balsis. Cik savadi viņš runā! Mēs nesaprotam... Viņš runā par jaunu pavēlnieku.

Kareivis ar sarkano apsēju. Paturiet ieročus rokās

līdz galam. Nedodiet elpu atvilkt buržujiem! Neklausiet viņam, viņš ir tautas nodevejs!

Balsis. Klusu! Klusu! Mums pietiek cīņu. Mums vajaga miera un dzīvības.

Sanitars. Draugi, ta ir bijusi dziļa tumsa, kas mūs sedza. Nāk saule un miers. Dzīvība mīl mieru. Vajaga mīlet stipri, lai varetu cīņā uzvaret. Tikai mīlestības ieroči uzvar pasauli. Uz kareivi ar sarkano apsēju. Nāc šurp, sniedz man savu roku! Tu daudz esi cietis, daudz miera tev vajaga. Viņš paceļ roku pret kareivi.

Ļaudis bēda kareivi. Ej, ej! Sanitars mums visiem grib palīdzēt. Ej, ej!

Kareivis virzas lēni uz Sanitara pusī. Viņi tuvojas viens otram. Kad Sanitars ir klāt, kareivis ieskatās cieti viņam acīs. Tad viņš stipri iekļiedzas izbailēs. Tas ir Viņš! Vai! Iesaukdamies atkrīt atpakaļ. Paliiek acumirkli tumšs un uzliesmo atkal gaisma. Kareivis ar sarkano apsēju ir pazudis.

Ļaudis pārsteigti. Kas tas bija? Ko viņš teica. Skatas uz zemi kur stāvejis kareivis. Kāds liels asiņu traips! Vai! Liela izbrīnešanās. Gaišs saules plūdums pārpilda laukumu un pilsētu. Sanitars stāv ļaužu vidū balts ar paceltu roku.

Sanitars. Viņa laiks ir garam un viņam bija jāiet. Aptumšošanās ir beigusies! Rītā sāks smaržot rozes un zaļos druvas un naktī atkal būs zvaigznes pie debesīm.

Balsis. Cik tīrs ir gaiss! Kāds siltums! Kāda dzīvība! Kāds prieks! Kāda laime! Tik viegli elpot!

Meitene modina zēnu. Celies, brālit, celies! Paskaties, kāda diena! Viņa to velk klāt Sanitaram. Princis mums dos maizi un laimi. Viņi pieiet pie Sanitara, kas tos noglāsta.

Matrozis pieceļas viegli. Kāda jauka diena! Man gribas atkal uz jūru. Man gribas atkal uz tālām zemem.

Sanitars. Droši draugs! Mums visiem vēl ir

tālas jūras japārbrauc līdz jaunai zemei. Ta ir ta
skaistakā... Viņš spiež tam roku.

Vecais bēglis. Kungs Dievs! Ta smaržo kaut
kas ka uzarta zeme. Mana zeme... mans lauks,
mana jaunā maize! Eju, eju... Viņš sāk raudat.

Jaunā sieviete lielā priekā. Cik savadi... Man
liekas, ka mani atkal mīletu kāds.

Sanitars. Ja, ja. Mīlestība mūs nes pāri cīņam
un naidam. Mīlestība ir pasaules pavasara nakts.
Viņas debess ir Daiļums.

Ļaudis arvien vairak pulcejas izbrīnījušies smaidīdami
ap Sanītaru un paceļ rokas. Ko viņš runā? Saki mums,
kur lai mēs ejam? Ko lai mēs daram?

Sanitars. Nebīstaties, brāļi! Dariet visu, ko
jums liek jūsu sirds un jūsu daiļums. Zeme tad dos
neredzēti skaistus augļus, jo viņa ir apsēta ar vis-
dārgāko sēklu bagatīgi. Ar visu cīnitāju asinim.
Svētības viņas ir, jo tās gribeja zelta rītdienu un
mieru saviem bērniem. No zemes augs jauna rīt-
diena. Viņa ziedēs ka pasaku koks. Un viņa zied-
putekļus nesīs mīlestība pār pasauli. Esiet līgsmi
brāļi, jauna diena ir klāt.

Balsis. Rādi mums ceļu. Vadi mūs!..

Sanitars. Ak, tas nav nekas liels. Aprociet
visus ieročus un mirušos līdz ar viņiem un ejiet.
Saule un zeme jūs sauc uz mūžīgu dzīvību. Cilve-
ces svētā sirds ir vēl dzīva.

Viņš iet caur ļaudīm ar paceltām rokām, smaidīdams. Pēkšņi
apstājas pie sievietes ar bērnu kuņģa guļ.

Ļaudis. Viņa guļ? Viņa ir mirusi.

Sanitars. Ļaujiet viņai gulet. Mūžībā ir labi
pēc mokām. Viņš noliecas. Bet te ir kaut kas dzīvs
un daiļš. Viņš attin autus un izceļ bērnu un tura to kailu
rokās paceltu arvien augstāk un augstāk. Skataties, te ir
jūsu rītdiena! Skataties, viņa smaida zeltā. Mīle-
jiet viņu, jo viņā ir jauns laiks un jauni sapņi.

Ļaudis stiepj rokas pret bērnu. Kāds daiļš! Kāds zeltots! Viņš ir saulei līdzīgs!

Sanitars. Pieminiet to un saudziet. Dziļās mokās viņš ir nests cauri tumsībai un nāvei, caur netīriem purviem, rūcošiem ūdeņiem, caur asins miglu un ugunsgrēku dūmiem. Jauns laiks sit viņa sirdī, ka jauns un svēts avots. Un gādajiet par to, lai viņa roka mūžam nenes nāves ieročus! Viņš noskūpst bērnu un sniedz to ļaudim. Turiet to dārgu, jo viņā ir Dievs un cilvēks savienoti Daiļumā.

Ļaudis stiepj no visām pusēm rokas bērnam preti. Šurp! Šurp! Mums! Mēs viņu gribam! Mums! Mums arī!

Sanitars ar paceltām rokām tura augstu kailo bērnu. Neaizmirstiet, ka reiz zemei kāds bērns tika dāvats. Viņš piepildīja savu ceļu un ir aizgājis. Paturiet šo viņa vietā. Viņš ir dzimis aptumšošanās brīdī un viņa vārds ir Daiļums. Viņš ir vairak neka es.

Ļaudis sastingst jo liels spožums aug ap Sanītaru. Viņš ieliek bērnu matroža rokās. Gaismā, kas ir apžilbinoša, Sanītara vaigs pārvēršas un viņa vietā redzams Kristus smaididams.

Ļaudis. Kas tas ir? Ko tas nozīmē. Viņš! Viņi izbrīnejušies lēni nolaižas uz ceļiem un noliec galvas. Brīdis dziļā klusumā. Spožums ap Sanītaru sāk zust un viņa tēls izdziest.

Matrozis tura bērnu uz rokām. Viņa vārds ir Daiļums...

Gaiša saule mirdz pār laukumu un ļaudim, kuŗi lēni paceļ galvas un izstiepj rokas pret bērnu. Visu sejās ir liela laime un prieks. Tālumā sāk skanēt gaišs zvans.

Priekškars.